

Приморске новине

БУДВА, МАЈ 1995.
ЦИЈЕНА 1 ДИНАР

Излази мјесечно ■ Година ХХIII ■ Број 390

ЈУБИЛЕЈ ПОБЈЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ

ПОЛА ВИЈЕКА СЛОБОДЕ

ОВОГ маја читав свијет обиљежава 50. годишњицу побједе над фашизмом, у знак сјећања на 9. мај 1945. године, на капитулацију Њемачке, која је означила крај другог свјетског рата, крај страдања и почетак толико жељене, милионима људских жртава плаћене слободе.

Дан побједе и дан слободе, који је у нашој земљи дошао шест дана касније, осванио је тог маја прије пола вијека и у нашој општини. Дан побједе који нијесу дочекали они који су за њега дали највише што су имали - своје животе: 256

борца и жртава фашизма. Гинули су у нашем крају, у читавој нашој земљи, па и ван њених граница, у биткама 1941, 1942, 1943, 1944 и у завршним борбама за ослобођење 1945. године, у партизанским одредима и бригадама НОВЈ, на илегалном партијско-политичком раду, у затворима и логорима у нашој земљи, Албанији, Италији и Њемачкој, на стрелиштима и стратиштима. Већина младих, младићи и дјевојке, скоро половина до 25 година, изабрала је најтежи али и најчаснији пут - пут борбе на коме их је смрт пратила

као сопствена сјенка. Али они су најмање мисили о смрти, а највише о циљевима за које се боре и које морају бити остварени без обзира на тешкоте, страдања и жртве, мисили су на нови свијет, на покољења која тек долазе, иако су и они сами тек почињали да живе, иако је на њих требао да се ослави нови свијет. Борили су се и гинули у борби за исте циљеве - слободу и социјализам - два брата, отац са синовима, брат и сестра, отац и кћерка, муж и жена, стриц са синовцима - вјерни једни другима у животу, борби и смрти. Борили су се и гинули у многим бригадама - црногорским, војвођанским, српским, македонским, далматинским, словеначким, а највише у легендарној Првој и славној Четвртој пролетерској (црногорској) бригади. Од стотину бораца из нашег краја у овим двијема елитним пролетерским јединицама јуначки је погинуло њих 47. Више од половине од 256 погинулих бораца и жртава фашизма су синови и кћери бораца-доброзвољаца у црногорској и српској војсци у првом свјетском рату, а међу њима је и двадесет бораца-доброзвољаца. Широм земље јуначки су пали и 73 члана КПЈ и 52

члана СКОЈ-а - од предратних чланова, организатора устанка и прекаљених бораца од 1941. године, до оних који су то високо и часно звање стекли пожртвовањем и храброшћу у многим биткама широм домовине. Погинула је и 21 жена - од девојчице до оних у поодmaklim годинама, што говори о лику наше жене, о херојству покољења у коме се и она, раме уз раме с другима, налазила у борбеном строју на најтежим мјестима, у великим страдањима и стравичним искушењима.

Све ово говори о значајном и часном доприносу нашег краја побједи

над фашизмом и извођењу слободе. Широм наше земље борило се више од 400 синова и кћери овог краја, преко 600 родолуба је чамило у фашистичким затворима у нашој земљи и ван ње, претрпљена је непројењива материјална штета, запаљење су стотине кућа, опљачкане и уништена имовина огромне вриједности, и, поновимо - 256 погинулих бораца и жртава фашизма.

Зато се овог маја 1995. морамо сјетити маја 1945. године и нашег вјечитог дуга да чувамо успомену на пале борце и жртве фашистичког терора.

НА ЈАДРАНСКОМ САЈМУ ОДРЖАНИ САЈАМ ИСХРАНЕ И МЕДИТЕРАНСКА ТУРИСТИЧКА БЕРЗА И САЈАМ

ПРИВРЕДНИЦИ НА - ОКУПУ

БУДВА је прошлог мјесеца била центар југословенских разговора и договора производија хране и трговине од 11. до 14. априла када је одржан XXI Сајам исхране, и хотелијера и туристичких агенција и предузећа од 25. до 27. априла када је одржана IV Медитеранска туристичка берза и сајам.

За Сајам исхране, који је иначе и најмајновија приредба на Јадранском сајму, ове године се тражио "штанд више" у пет хала јер није било места за све који су ту хтели да представе своју понуду. Ову манифестију отворио је проф. др Михаило Милојевић, предсједник Привредне коморе Југославије, а у оквиру сајма одржан је редовни разговор предузећа из области производње хране и трговине.

ПРЕДСЈЕДНИК САВЕЗНЕ ВЛАДЕ ПОСЈЕТИО БУДВУ

КРЕДИТИ ЗА ТУРИЗАМ

Након отварања Четврте Медитеранске туристичке берзе 25. априла на Јадранском сајму, предсједник Владе Савезне Републике Југославије др Радоје Контић, с министром за туризам у Влади Црне Горе Драганом Милићем и једним бројем сарадника, посјетио је најодговорније представнике општине Будва, с њима као и једним бројем представника туристичке привреде, културног и јавног живота, разговарао о припремама за овогодишњу туристичку сезону.

Том приликом, предсједник Савезне владе је информисан, да су припреме за почетак туристичке сезоне овог пута обављене на вријеме и знатно квалитетније него ранијих година. Најзначајније је, како су истакли представници општине, што ће проблем водоснабдевања бити потпуно решен тако да воде неће фалити, а утихнуће и претjerana бука по којој је Будва била позната ранијих година. Може се рећи да ће боље функционисати у више ПТТ система редовно снабдијевање прехрамбеним робама. Такође

Медитеранску туристичку берзу и сајам отворио је предсједник савезне владе др Радоје Контић, а осим редовних контаката представника туристичке понуде и потражње, овогодишња берза је обиловала највише скупова и конференција за новинаре. Одржане су сједнице управног одбора и изборна скупштина Југословенског удружења туристичких агенција, организовани окружни столови о Систему квалитета у туризму и југословенском угоститељству и туризму на прву 21. вијека, представљене туристичке понуде Црне Горе, Србије, Републике Српске и Републике Српске Крајине, и више предузећа, а Југословенски покрет препорода угоститељства и туризма - САЦЕН је доđијелио признања најбољима у туристичкој сезони 1994.

године, предсједник Савезне владе др Радоје Контић је истакао да због добро познате ситуације не постоји реалне шанса, али се разматра у Савезној влади могућност кредитирања туристичке привреде уз услов да се Народној банци уступе одређена девизна средства.

Министар за туризам у Влади Црне Горе Драган Милић је рекао да је туристичка привреда прошле године остварила значајан приход, али је на крају сва зарада потрошена па је салдо био раван нули. Он је изразио бџајан да ће се недостатак средстава за улагanje у туристичку привреду озбиљно одразити на туристички производ, истакавши да туризам као приоритетној грани не посвећујемо дужну пажњу.

Милић је нагласио да се мора решити проблем обезбеђења керозина и бензина за овогодишњу туристичку сезону, а питанје комуналне хигијене које се мора решити прије масовнijeg dolaska туриста.

Предсједник Савезне владе др Радоје Контић је рекао да керозин и бензин не смију бити проблем и да питанје морају се квалитетно решити. Коментарији иницијативу да Будва добије царински прелаз оцијенио је оправданим. Савезни премијер је на крају изразио раздавање квалитетном припремама овогодишње туристичке сезоне, наглашавајући да је посебно важно што проблема водоснабдевања ове године неће бити.

Квалитет понуде мора се та-које побољшати, а трансформацији туристичке привреде мора се поклонити максимална пажња. Одговарајући на питање око изостанка кредитирања туристичке привреде ове

Р. Павићевић

Гости и домаћини на Сајму

Од наредног броја редовни додатак „Приморских новина”

„ЉЕТО
'95”

- Туристичка понуда Будванске ривијере на једном месту,
- Хотели, одмаралишта, апартмани, собе,
- Ресторани, кафићи, посластичарнице,
- Музика, забава, излети,
- Срвиси, продавнице,
- Амбуланте, апотеке,
- и све остale информације за туристе на Будванској ривијери.

● Додатак „Љето '95“ ће излазити у периоду јун-септембар када ће се „Приморске новине“ штампати у већем тиражу и продавати на више мјеста на подручју општине.

● Обезбиједите на вријеме своје место у додатку „Љето '95“

● Детаљније информације на телефон 51-487 и 52-024.

туристичка признања

ЗЛАТНА ПОВЕЉА
БУДВИ

ЈУГОСЛОВЕНСКИ покрет препорода угоститељства и туризма САЦЕН додијелио је 27. априла у Будви признања туристичко-угоститељским објектима, појединцима и осталим субјектима који су се посебно истакли у прошлој туристичкој години.

Међу 50 награђених нашло се и пет с подручја наше општине. Будва је добила златну повељу као најбоље туристичко место у Југославији у 1994. години, „Свети Стеван“ као најбољи хотел у доби званије „Шампион сезона“ и златну повељу, а ресторан „Сунце“ је проглашен за најбољи ресторан пропаште године.

Златну повељу за подвиг године у туризму добио је Ђуро Радановић, директор ПЈ „Аvala“ (за брзо оспособљавање хотела за рад послиje прошлогодишње експлозије), а Миодраг-Мишић Мировић генерални директор ХТП „Будванска ривијера“ дд је добио Златну плакету за животно дјело у туризму.

Сљедећи број
„Приморских новина“
излази 6. јуна 1995.

РАЗГОВОР С ПОВОДОМ: БОРЬИЈЕ ПРИБИЛОВИЋ ПРЕДСЈЕДНИК ОПШТИНСКОГ ОДБОРА ДЛС

РАМЕ УЗ РАМЕ С – ВЕЛИКИМА

● Господине Прибиловићу, Дан побједе 9. мај, има непроцјењив значај за све слободољубиве народе свијета, јер је поражена најмрачнија идеологија у историји човјечанства. Овај значајни јубилеј се обиљежава на разне начине како у свијету, тако и код нас. Међутим, педесетогодишњицу побједе над фашизмом у нашој земљи, обиљежавамо у једном веома тешком и сложеном тренутку. Каак је Ваш суд о томе?

– Девети мај је изузетно значајан датум и дан побједе над фашизмом се обиљежава код свих слободољубивих народа, прије свега у Европи, јер је ријеч о једном изузетно значајном датуму, о датуму који обиљежава побјedu над најмрачнијим силама које су се биле надвишile над Европом.

Код нас се тај датум обиљежавa у изузетно тешком тренутку, у велиkim превирањима у цијeloj земљi и na prostorima bivše Jugoslavije. Međutim, svih tih događaja, ne mogu da učinimo ovaј izuzetno значајni i veliki datus. Zbog toga se u Crnoj Gori i Srbiji, odnosno Jugoslaviji, ovaј datus obiљежava na razne начине, као i u svim zemljama Evrope. Mi to moramo i treba da uradimo zbog toga što je doprinos srpskog i crnogorskog naroda, bio izuzetno значајan u Drugom svjetskom ratu. Onda kada je bilo naftje, bio je rame uz rame sa velikim nacija, velikim narodima Evrope i ne treba ni ovog trenutka da učinimo значај naše borbe i hrstava koje je dao naš narod za pobjedu nad fašizmom.

● Na žalost, u godini velikog svjetskog jubileja, ima pokusa svojevrsne revizije drugog svjetskog rata. Od takvih nasrta, nije poštovan ni srpski ni crnogorski doprinos, kao ni velike žrtve pobjedi nad fašizmom koje su ovi narodi dali.

– To je tачno i ja se potpuno slazem. Što je još gore, ti pokusaji revizije se radе u interesu dnevne politike što je kратkog daka i mislim da to nije dobro. Međutim, historijske činjenice i sve ono što je bilo, treba ostaviti sudu historije. Ne treba te događaje koristiti u interesu dnevne politike. Šta je da taj naš znacajni doprinos mi sami učinimo. Umesto da svakom prilikom, a narocito ovom, kada je pedeset godina od pobjede nad fašizmom to istaknemo kao što to radi se svim civilizovanim narodima Evrope.

● Живимо u ratnom okruženju, u situaciji uzavrelih nacionalnih i nacionalističkih strasti. Moguemo li reći da se to posobno ne odražava na opštinitu Budva?

– Na našu opštinitu se to sigurno posobno ne odražava. Ni ranije na ovom području te nacionalne strasti nisu bile jasno izražene i nismo imali tu narocito problem. Ovo kaže zlogađa, što buđeje naacionalnih strasti na štetu drugog naroda, donosi problem i nosioci takvih strasti. Nemamo danas u svijetu čiste nacionalne države, a ono što zagovarači nosioci takvih ideja, teško je oствarivo na Balkanu. Mislim da se ovaј narod jasno opredijelio za građansku državu.

● Već nekoliko godina u Opštiniti funkcioniše više stranacki parlament. Kako očjevujete njegov rad?

– Više stranacki parlamentarni život i našoj opštini

ni i republički, pa i u Jugoslaviji, skorošnjeg je datuma. Radi se o iskuštu od samo nekoliko godina. Pošto se radi o jednoj novini, mogu reći da određeni slabosti, što je i logično na početku. Ono što mi se čini da je osnovno i da treba negovati u parlamentu почev od opštinskog, preko republičkog do saveznog, jeste poštovanje sagovornika, onog koji ima drugačije mišljenje. Pokušaj, da od parlamenta napravimo mjesto gdje nemojmo izmišljati činjenice i argumente. Radi se, međutim, drugačije osnovno je istaći neke svoje prednosti, „nametnuti“ se javnosti čak, ponkad potciđenitati pa i poniziti svog sagovornika, političkog protivnika, što nije dobro. Jer, imate slobode, onoliko koliko je drugom daјete.

● Nemio događaj rušenja spomenika kod manastira Duševu, izazvao je razna reagovanja, pa je ova tema postala veoma aktuelna u našoj opštiniti. Razna su naglašana i komentari. Šta se u stvari desilo i kakav je Vaš sud o tome?

– Rušenje spomenika, bilo ko da to radi, za mena je u suštini varvarski čin. Svako vrijeđeje ostavlja svoje spomenike koji svjedoče o nemu. Rušenje spomenika ne mogu se izmišljati historijske činjenice i historijske istine. Rušenje spomenika više говори o onom ko ruši, nego da se tima nešto bitno izmišlja.

Mi smo u DPC izdavali bilo kakvo saopštene, jer mislimo da se jačino ne treba kontaktirati saopštene, već pošto smo partija na vlasti, pokušali smo taj problem da riješimo. Spomenici nisu vlasništvo ni jedne političke partije. O spomenicima treba da brine država i u tom smislu, posredstvom naših ljudi iz Opštine, ostarvali smo kontakti i obavili razgovore sa Mitropolijom crnogorsko-primorskog sa Cetinjom, a preko Ministarstva vjera Crne Gore, razgovaračem o ovome na načinu nivoju i ja se nadam da nemoj ta problem razriješiti tako da spomenik буде tamno gdje mu je mjesto. U prvim kontaktima u Mitropoliji, našli smo da određeno razumijevanje i sхватili su da je rušenje spomenika izazvano otporom našim stanovništvo na području naše opštine. Međutim, kod ljudi – svetihenskih ljudi koji bojavaju u manastiru Duševu toga razumijevanja nisu bilo što predstavlja veliki problem. Oni moraju znati, da je naš narod, da sveta mjesač prihvata ujedinjeno kao svoja, bez obzira što su vlasništvo crkve i što ona nema gaziđu. Prema tome, u svakom momentu kad oni radi nešto što izaziva otpor lokalnog stanovništva, oni veoma mnogo grijaju. Na taj način oni radi na štetu crkve koju predstavljaju. No, to je njihov problem, a mi nemoj se potruditi da se spomenik vrati gdje mu je mjesto, odnosno, da se pliča postavi na postolje na kojem je stajala. Sve to što je pisalo na toj pliči, na tom spomeniku nikoga ne treba da brije i nemam namjeru da brije, niti brije, niti bilo kog aomavalovazava. Tu se jednostavno konstatuje historijske činjenice, da je tu bio štab Primorskog bataljona „Stevan Štićanović“, a u tom štabu su bili prije svega ljudi rođoljubi koji su pružali otpor dolasku Italijana na ovo područje.

Разговара: Ранко ПАВИЋЕВИЋ

УЗ 50-ту ГОДИШЊИЦУ
ПОБЈЕДЕ НАД ФАШИЗМОМ

ДУГ ПУТ ЛОГОРАША

СА ПОДРУЧЈА наше Опštine u toku drugog svjetskog rata prošlo je kroz logor i затvor oko 630 ljudi. Tridesetak njih je preko Albanije i Italije stiglo do Osniabraka, Buhenvalla, Cilenhaima, Fliesen, Nechajn Hjoustena i od logora na Rajni do Norvika na sjeveru Norveške. Neksto preko 80 imala su stacionare u Tirani, Klusu, Kavaju i Tepi u susjednoj nam Albanijskoj, a isto toliko tih je u zatvorima i logorima Italije raspoređenim od Ponice do Venecije. Bili su brojni: Ponica, Kolfojrito di Folino, Bari, Rim, Perugia, Tivat, Dukale, Fosombron, Akinaro, Ascoli Piceno, Palermo, Napoli, Alessandria, Barile, Voltera, Kampano, Venecija.

Ами – да ли се још сјехамо? Тако брзо преправљамо историју, а људе потпуно отписујемо.

Што се тиче ИВАНИЦЕ КУЉАЧЕ-ЛАЛИЋ – када је негде u proljeće 1942. Ratni vojni sud u Cetinju osudio u pet godina robije – имала je шестнаest i po godina i prvi razred Учитељске школе завршен u istom mjestu. Разлог пресуде – само четири ријечи: СМРТ РАФИЗИМУ-СЛОБОДА НАРОДУ, a испод поздрава – пуно име и презиме – малtenе као da je pоздрав самa смислиla. Њено име, u već pomenujto kvisiz, налази se под brojem 41. u Veneciji je nađuđe boravila – do kraja decembra 1943. da bi u Budvu – preko Љубљane i Zagreba, gdje su je, vajda da „predaže“, задржali na „besplatni smještaj“ u, по злу čuvenu САВСКУ ЦЕСТУ. У оним, давнопрошlim временima, са задовољствom је u Pulskoj Areni одгледala dokumentarač o rušenju te stvarne zgrade. Ако je nađuđe bila u Veneciji, ikak je nađešte, по повratku u Budvu te 1994. do oslobođenja – проводила на relaciji kula-tvrđava, сада Цитадела. Руку na srce kratka relacija, али по мало gorak ukus na to mjesto-još uviđaj traže.

Све do расула наше земље сваке године превижјеле робијашце састављале су се od Љубљаве, Ријеке, Опатије, Шибеника, Сплита, Херцег новог до Београда. Свуда је било лијепо и на сваком од тих мјesta су се осјећале као код kuće. Нажалост, и то припада прошlosti. Још једна чудна ствар. За разliku od послијерatnih zatvara, u kojima је долазило до растakanja личности и најстрашнијем, непоправљивом моралном пропадању – за вријeme okupacije робијашци су имале снаге да до kraja djeđuju u складu sa svojim crstvim moralnim начелима.

Приливатији списак bivših političkih zatvarača jedno ime mi je nedostajalo (можда их недостаје и више) – једне познате Budvanke iz Strogog grada. Њој, besumje, и док је bila živa do nekog признавања и није bilo stalo. Али, истина je da je наша Mera, Marija Vilibović, лично пошла da обавијести Јока Борету (старог) da se припрема propozicija da se ukloni zatvor. Тамо су своje осуђenice dane iz naše Opštine provodile samo dvije žene: Вукица Бејић и Ивана Куљаћ, сада Лалић.

Вукица-учесник u падењu mosta, осуђena je na vječitu robiju. У књизи „Jugoslavenke u kazamatama fašističke Italije“ њено име se nalazi prvo u spisku женскog zatvora (kazna penale feminile) u Veneciji, odakle je po kazni premještan u taj načelozglašeniji zatvor Italije-Fosombron. Свуда где se god nalazila je reagovala i, uz pratnju karađinjera, umjesto kuhi – stigla u Tvrđavu. На сјећenju, takođe na Cetinju – Ratni vojni sud je – u nedostatku dokaza – oslobođio. Али, bila je tamno svjedok i учесnik.

■ И. Лалић

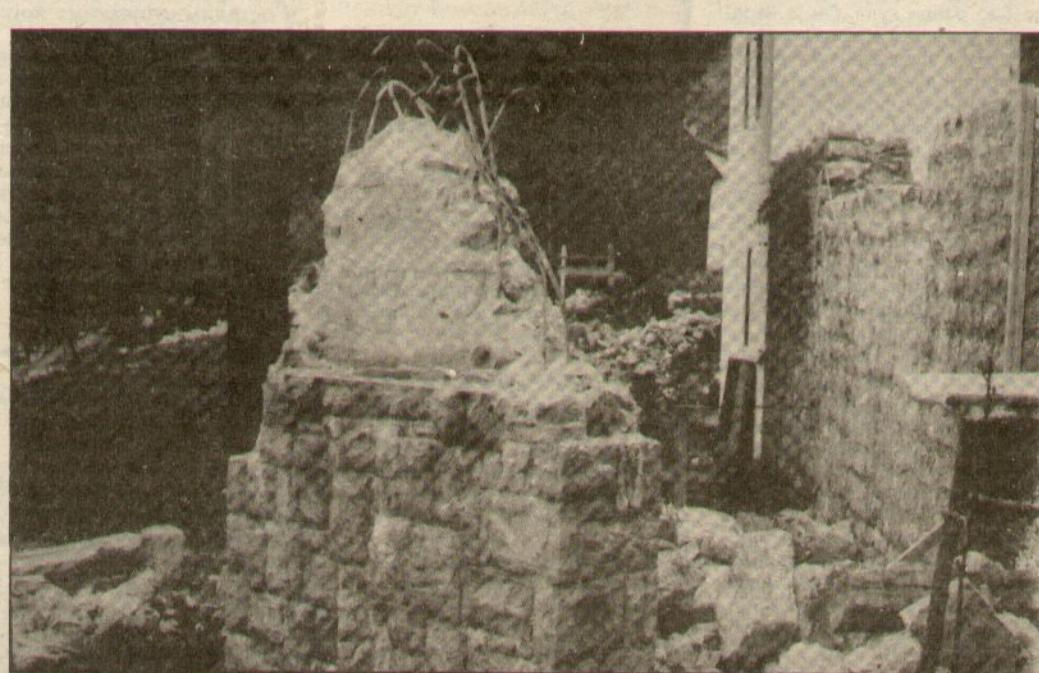
ПОСЛИJE RUŠENJA СПОМЕНИКА У ДУЉЕВУ

ПЛОЧА ЧЕКА – ДОГОВОР

Зашто је скинутa плочa са спomenika kod Manastira Duševu na kojoj је писало да је ту u periodu januar-april 1942. било сједиште штаба Primorskog bataljona „Stevan Štićanović“ u чијем су сastavu bili Pashtrovska, Poborsko-Brajićna, Mainjska, Kotorško-Primorska и Grbaljska чета, da је bataljon početkom marta 1942. имао 504 borača, и da је ту било сједиште Međuopštinskog komiteta KPN i Međuopštinskog komiteta NOO, који је поставио СУБНОР Budve 1975. godine, a zatim porušen dijо spomenika, ostalo је nejasno i nakon više saopštene i informacija. Iz svega se може zaključiti da Цркva сматра da том spomeniku nije mjesto uz manastir, ali to sigurno nije bio razlog da се spomen-плочa skine bukvalno преко ноћи, па da се nakon togа razgovara i dogovara o њенom premještanju, ili враћањu na dосkospričanje mjesto. Резултат tih dogovora знаћe se uskoro, a u ovom broju objavljujemo u čelini saopštene СУБНОР-a Budve i Crnogorsko-primorske mitropolije.

Саопштење СУБНОР-а Budve

Пресједništvo Opštinske organizacije СУБНОР-a Budve u proširenom sastavu na svojoj vanrednoj sjetnici dana 26.04.1995. godine, razmatralo je izještaj predstavnika СУБНОР-a Budve druga Stijsna Kulačiće koju je zaјedno sa predstavnicima МУП-а Budva i sekretarom CO Budva, koji su na licu mјesta u Manastiru Duševu utvrdio da je spomen obilježje iz НОР-a porušeno na vandalski начин.

СЈЕДНИЦА СКУПШТИНЕ ОПШТИНЕ

УСВОЈЕН ПРОГРАМ ПРИПРЕМА СЕЗОНЕ

С КУПШТИНА општине је на сједници одржаној 4. маја усвојила Програм припреме туристичке сезоне 1995. године са извјештајем о реализацији дијела програма у првом кварталу ове године. У уводном излагању Бојка Митровића, секретара Туристичког савеза и извршног секретара Координационог одбора за припрему туристичке сезоне, истакнуто је да је програм заснован на прошлогодишњим искуствима, али и да је он добријим дијелом већ реализован јер се упоредо радило на програму и завршетку неопходних послова за које су задужени Скупштина општине и јавна предузећа.

Одборници су усвојили Одлуку о завршном рачуну Буџета општине за 1994. годину чији су приходи били 4.968.801,78 динара а расходи 4.338.598,01 динар. Вишак прихода од 630.203,77 динара пренесен је као вишак прихода у Буџет за 1995. годину. Говорећи о приходима и расходима општинског будета у прошлоданашњим годинама начелник Одјељења за привреду и финансије Саво Мартиновић је нагласио да је Будет оствариван у условима релативно

економске стабилности, да су благовремено донијети и добро спровођени републички и општински прописи из области јавних прихода и да је последије двије године забиљежен раст код туристичке привреде. Војења је политичка строге контроле свих расхода буџета, првенствено су финансиране основне активности органа локалне самоуправе, а дио новца је улаган и у развој комуналне инфраструктуре. Као резултат тога знатан дио средстава је пренет у 1995. годину што се показало као веома корисно с обзиром да су буџетски приходи у првој половини године веома мали.

Урбанистички планови су означили и ову сједницу општинске скупштине. Усвојени су нацрти детаљних урбанистичких планова Подкошљун и Розино и стављени на јавну расправу која ће трајати 15 дана, до 20. маја. Ова два плана су, као и Генерални урбанистички план, усвојен на претходној сједници Скупштине општине, санациони планови, али не значе и легализацију бесправне градње, нагласио је у име обрађивача плана Живанко Ердевићки. Према нацрту

плана 48 бесправно изграђених објеката у Подкошљуну и 26 на подручју који захвата план Розино неће се моти уклопити и детаљне урба-

нистичке планове, а остали ће се моти легализовати једино ако су приликом градње поштовани сви прописи. Овим плановима се, по њего-

ПРЕДЛОЗИ ОДБОРНИКА

НА ОВОЈ као и на претходним сједницама Скупштине општине, одборници су изнијели више предлога о којима се Скупштина није посебно изјашњавала. Те иницијативе и предлози су, како је рекао предсједник Скупштине општине Жарко Миковић, добро дошли, њих ће надлежне службе СО прочути, а прије тога би било преурањено доносити било какве закључке.

Одборници су на посљедњој сједници Скупштине општине, између осталог, предложили формирање информационог система за приватни смјештај, што није много скupo, а знатно би побољшало стање у овој области које годинама карактерише неорганизованост, и формирање ресурсног органа у Скупштини општине који би одјеђињавао све туристичке субјекте на подручју општине.

НОВИ ПАРКИНГ

вим ријечима, водило рачуна и о заштити урбанизованог подручја па је на подручју ових планова сада и у перспективи заузето градњом 30 одсто површине, док су остатак слободне површине. Такође, планирано је 130 корисника по хектару што је у складу са стандардима за градска насеља.

Одборници су усвојили измјене и допуне Детаљног урбанистичког плана Словенска плажа које су извршene ради изградње базена, који ће, како је рекао директор Сектора за развој ХТП "Будванска ривијера" Љубо Рађевић, бити вишесамјенски и у функцији туризма, с циљем задовољења потреба ватерполо и пливачког спорта и грађана, а имаће и остале пратеће садржаје.

В. М. С.

дневник уредника

ПРАЗНИЦИ И СПОМЕНИЦИ

ПЕРИОД између овог и претходног броја обиљежили су празници и празновање. Вјесни, државни, радијски, домаћи и међународни – ништа не сједињује људе као празници, и никад као у те дане велиоког празновања и нерада нијесу у тојлико љубави крст и петокрака, политичке странке и њихови членци и присталице. Све у свему једноставна формула – рад је створио људе, интереси разјединили, а нерад ујединио, али је невоља што се и послије празника мора радити. Бар до наредних празничних циклуса – јулског, новембарског, новогодишње-божићног, ускршње-мајског... (Знам да све ово „није за штампу”, јер што је љепше од празника, али има и послова који се морају завршавати у одређеном року, који ремети празновање па зато и касни овај број „Приморских новина“.)

Прошао је април мјесец туризма. Раније смо се у ово вријeme увеклико „миешали“ с туристима, а сад нам преостају сјећања и прича о туризму – како се припреми за наступајуће љето. Припреме на подручју општине су већ појавио почеле, припрема свако ко има што да припреми, а прича се о – цијенама. Јесу ли високе ли ниске, хоће ли доћи туристи или неће, по једнима немају где него овде, по другима престојећи их неко други, а све се врати око оних старе траговачке: ко продаје јефтино му је, ко плаћа скупо му је. И нашег одговора на санкције – узети из шесто-недељне колико некад из шестомјесечне сезоне. А хоће ли објављене цијене бити и важеће одлучиће чисто економски интереси – однос понуде и потражње. Јер, старо је правило да се највише губи на празном кревету. Тако су некад резоновали стари угощитељи и домаћини који су се надали и прилагођавали туристима а не – закупили.

Осим о цијенама прitchalo се и о многим другим туристичким питањима. Сајам исхране и туристичка берза окупили су у Будви врх југословенских производа хране, туристичких и угоститељских посланика. Какви су разговори и закључци „у четири ока“ по обичају су пословна тајна, али они јавни разговори, састанци, расправе, више су повод за неке друге расправе него што су нешто разбистрили на мутном туристичком небу. Био је тако и округли сто о систему квалитета у туризму, о томе како се приближити међународним стандардима, како драстичнији свијету. Скуп је одржан у Будви, али без будванских и црногорских туристичких посланика. Њима то није било интересантно, као ни бројним туристичким новинарима, који су се током берзе били сјатили у Будву. Мо-

жда су закључили да је тако боље, јер они о (будванском и црногорском) туризму знају рећи и написати само лијепо. Далеко било – као о покojniku.

● Крајем априла на дневном реду наших расправа и разговора стигла је и једна врло неугодна тема – скрњављење споменика у Дуљеву. Борци су у свом саопштењу осудили тај акт Цркве, Црква сматра да таквом споменику није место уз манастир, предстоје договори двије супротстављене стране, а (незванична) расправа тече. Нико не аминује скидање спомен плоче партизанском батаљону „Стеван Штиљановић“ и Међуопштинском комитету КПЈ по хитном поступку, што и не треба да чуди, али чуди што се већина тек сада сјетила значаја споменика, и то свих.

● Први мај је прошао празнично. Послије неколико година срећан празник пожељела нам је и недавно обновљена градска музика. Први мај је остао први мај, за протеклих пар година балканских сукобљавања и прекида у раду градске музике, али се обичном грађанину чини да је репertoар требало мало прилагодiti садашњемstanju. Можда је то више осjećaj sрда nego уха, али „Марјане, Марјане“ улицама Будве 1. маја 1995. године није одзвала као до прије неку годину. Некад је било то све-чано, сада мучно. Не знамо је ли та пјесма на садашњем хрватском репertoaru, да ли се још пјева и свира у републици где се налази и планина, али знамо да је тог првомајског јутра почело ново страдање српског народа у Славонији, од војске из шире околине Марјан планине. Једно је, наравно, музика, друго политика, и то не треба мијешати, рећи ће боље упућени. Али шта да раде обични смртници који не мају истанчани слух за музiku, а добро виде и доживљавају што се дешава сопственом народу и сопственој држави?

● На kraju оједном писму читалаца које nije smesmo objavili jer je nepotpisan. „С поштovanjem i nadom у „Приморске новине“ Р.М., К.Д. и О.Д.“ траже да objavimo њихovo pismo jer su у једној našoj (računom) dobrostojećoj firmi koja je trajkala konobare odbijeni s образloženjem da su svih mješta rezervisana za izbjeglice. Zapošljavanje je danas, možda poslebitno u našoj opštini, što znaju nesposljeni ili skoro zaposleni, oblast u kojoj je teško poхватati sve konzne. Pokušaćemo provjeriti to što su napisali naši (nepotpisani) čitaoci, i šta o tome kažu nadležni organi u opštini, ali nećemo mnogo obećati.

До чitanja početkom juna.

■ Vaso M. Stanišić

ИЗ ЦЕНТРА ЗА МЕНАЏМЕНТ ЈУМЕН

МЕНАЏЕРИ И ЕКОЛОГИЈА

● Годишња конференција менаџера у октобру биће посвећена екологији, а у августу ће се расправљати о менаџменту у театру.

ВЕЛИКИ савјет Центра за менаџмент ЈУМЕН разматрао је на сједници одржаној у Будви 28. априла овогодишњи програм рада у коме ће најзначајније активности бити организовање workshopa (радионице) „Менаџмент у театру“ и годишње конференције менаџера ЈУМЕН – 95 која ће се одржати у Будви од 3. до 5. октобра у ове године. Односно,

како каже предсједник Савјета проф. др Стјепан Хан, могуће чинидбе менаџера у интересу екологије. Учествујући у расправи предсједник Републике Црне Горе и почасни предсједник Савјета Момир Булатовић је говорио о еколошкој ситуацији у Црној Гори и истраживањима које је спровело министарство екологије. Говорио је о значају екологије и одлуци да се о томе расправља у годишњој конференцији менаџера ЈУМЕН-а за 1995. годину.

Болнико савјет Центра за менаџмент ЈУМЕН је верификовao састав Програмског савјета чији је предсједник Владислав Матејић, генерални директор Института „Михаило Пулин“, чланови Небојша Царин, Адријес асоцијације, Раде Ђулуј, помоћник генералног директора Југопетрола, Миленко Гудин, научни савјетник Економског института Београд, Стјепан Хан, директор постдипломских студија Европског центра за мир и развој, Рајко Јучанић, генерални директор „Грмеч“, Стеван Васиљев, професор Економског факултета у Суботици, и Веселин Вукотић, професор Економског факултета у Подгорици.

Урагај је идејни пројекат за формирање ЈУМЕН-ове стапне школе менаџмента за коју је заинтересована Будва и усвојен предлог будета ЈУМЕН-а за 1995. годину.

ЦИЈЕНЕ ЗА ЈЕТО '95

ТУРИСТИЧКИ савез општине утврдио је почетком априла цијене приватног смјештаја и ауто-кампова за предстојећи туристички сезону која је подијељена у два периода (за кампове) и три (за собе и апартмане).

У главној сезони (8. јул – 25. август) цијена лежаја у двокреветној соби прве категорије (са сопственим капитalom) биће 28 динара, у периоду 17. 6. – 7. 7. и 28. 8. – 15. 9. 20 динара, а у периоду до 16. јуна и од 17. септембра 14 динара. Цијене лежаја у истим периодима биће за двокреветну собу друге категорије (две двокреветне собе на једно купатило) 20, 14 и 10 динара, а за двокреветну собу треће категорије (три собе на једно купатило) 16, 10 и 8 динара.

Цијене двокреветног апартмана је 68 динара (8. јул – 25. август), 50 динара (17. 6. – 7. 7.) и 34 динара (до 16. јуна и од 17. септембра), трокреветног апартмана 90.

60 и 44 динара, четворокреветног (две двокреветне собе) 112, 80 и 56 динара, шестокреветног (три двокреветне собе) 156, 110 и 80 динара, и осмокреветног (четири двокреветне собе) 192, 140 и 98 динара. Цијене су подложне промјенама у зависности од инфлације. Лежај у једнокреветној соби је скупљи 30 одсто, боравак до три дана се плаћа 30 одсто више од редовне цијене, а употреба кухиње наплаћује се четири динара по особи дневно. Трећи лежај у соби или апартману је јефтинији десет одсто, а помоћни лежај 30 одсто.

У главној сезони (од 8. 7. до 25. 8. у ауто камповима ће се плаћати дневно по особи 3 динара (ван сезоне – 1 динар), за шатор 4 (2) динара, за аутомобил 3 (1,5) динара, за приколицу 5 (3) динара, за мотоцикл 1 (1) динар, за фрижидер 3 (2) динара и за прикључак на струју 4 (3) динара.

ВРАЋАЊЕ ОДУЗЕТЕ ИМОВИНЕ

У Будви је 26. априла одржана сједница иницијативног одбора за формирање Удружења за враћање одузете имовине и имовинских права власницима и правним наследницима у Црној Гори. Сједници су присуствовали представници из општина Херцег-Нови, Улцињ и Будва, а најављено је да ће у раду будућег удружења учествовати и представници из општина Никшић и Подгорица.

Договорено је да се оснивачка скupština Удружења за враћање одузете имовине и имовинских права одржи у Будви средином маја ове године.

„МОНТЕНЕГРОПРОМЕТ“ НА РАСКРСНИЦИ

КАКО СТАТИ НА НОГЕ

Ј АДРАН, Јадран-трговина, Монтенегропромет, ранија су и садашње име предузећа које је до скоро у нашој општини пратило епитет основног снабдјевача прехрамбеним, али и другим производима, у сезони и ван ње. Била је ова трговачка кућа општинске мезимче, у њу је Општина на разне начине доста улагала, и све је ишло како тако, котрљало се некако на опште (не)задовољство, док се није појавила конкуренција других друштвених фирм, али и приватних. А кад су се на унутрашње слабости овог предузећа (преко којих се као преко „својих“ увијек прелазило олако и углавном некритички) накалемили и негативни спољни фактори, криза која је озбиљно уздрмала баш трговину у друштвеном сектору, сива економија, немоћ и неефикасност државе у регулисању приватне и нелегалне трговине, остао је само корак до – амбија.

Прошле године је завршена с губитком од 676.000 динара, краткорочне обавезе износе око 800.000 динара, жиро-рачун је блокиран од средине марта ове године, плате радницима су исплаћене закључно са децемврјем прошле године, нарушен је повјерљивост пословних партнера због неплаћања обавеза, онемогућена је набавка роба због немогућности плаћања а на прагу је туристичка сезона у којој ово предузеће остварује преко 80 одсто годишњег прихода... подаци су који указују да је у овом предузећу стање, најближе речено, алармантно. Да ли и безизлазно, сазнаће се ускоро када се очекују први резултати рада новог руководства фирме на спровођењу мјера за превазилажење постоећег стања. Након протеста радника и оставке директора, Управни одбор дионичког друштва „Монтенегропромет“ је за ВД директора именоао Вукашину Марковићу, а услиједиле су још неке кадровске промјене по одлуци новог директора: за комерцијалног директора је постављен Загорка Бољевић, за финансијског директора Љиљана Брајић, за директора плана и анализа Гордана Вељовића, а за управника Тржног центра Жарко Абрамовић.

Из разговора с вршиоцем дужности директора предузећа Вукашином Марковићем сазнали смо да је сада најважније деблокада рачуна фирмe како би се створили услови за колико-толико нормално пословање, односно настојаће се контактирати с повјериоцима ради препрограмирања дугова, обезбиједити кредити пословних банака за набавку роба за при-
прему сезоне, као и за исплату плате радницима за период јануар-април ове године. Неке тешкоће се већ превазилазе и нема никакве дилеме око изласка из садашњег стања ако се предузму благовремене и одговарајуће мјере. У прилог томе он води да „Монтенегропромет“ располаже веома солидном материјалном базом, односно пословним простором различитима намјена (11.500 квадратних метара проширење вриједности 17 милиона марака), возним парком, одговарајућом опремом у свим пројектима... Значајан је и кадровски потенцијал (посебно у продајним објектима) без обзира што је један дио њих напустио предузеће.

У даљем поступку консолидовања предузећа, сазнајемо, преиспитаће ће сви закључени уговори о закупу пословних простора и њихово усклађивање с тржишним условима, а спровеће се и лицитација за издавање у закуп нових пословних простора.

Незаобилазно је, наравно, питање набавке роба, јер су због неликвидности и недостатка обртних средстава залихе сведене на минимум, недостају основни прехрамбени производи, а структура залиха је неповољна. Тешко је обезбиједити кредите, па ће се, како је предложено програмом, један дио пословног простора издати до краја године за комисиону продају, а значајнији добављачи, просто речено, замолити да што прије попуне продавнице „Монтенегропромета“ уз одгђено плаћање и коришћење гаранција банака.

Листа приоритетних питања овог предузећа, и краткорочних и дугорочних, је прилично дуга, а извесно је да предстоји преиспитање организованости фирмe с обзиром да је преко 50 одсто пословног простора издато у закуп, оправданости планираних улагања у реконструкцију и дроградњу постојећих објеката (посебно Тржног центра у Будви), рјешавање неповољног положаја запослених, наплата потраживања, смањење свих трошкова пословања, побољшање радне дисциплине, активирање интерне контроле... Од темпа и квалитета њиховог рјешавања зависи консолидовање стања у „Монтенегропромету“ и његово враћање на листу најважнијих снабдјевача у нашој општини. И, што није беззначајно, враћање повјерљивости потрошача које је већ по дуже пољујано.

■ В.М. Станишић

ИЗ УДРУЖЕЊА РАТНИХ ДОБРОВОЉАЦА 1912-1918.

ВРАТИТИ ОДУЗЕТО

● Подружница Удружења из Будве прикупља податке и тражи од државних органа да изврше обавезе према ратним добровољцима

ПОТОМЦИ добровољаца из ратова 1912-1918. године са подручја наше општине основали су крајем марта у Будви добровољну и ванстраначку подручницу чији је задатак поред осталог и да покрене поступак да се противаконито одузета добровољачка земља врати или да се њени власници обештете. Подружница ће радити и на прикупљању других података о добровољцима ради израде публикације и обиљежавања њихових имена за вјечни помен покољењима, и том циљу ће тражити податке о добровољцима у југословенским архивима и објављењим публикацијама.

У Одбору Подружнице у Будви сматрају да и потомци добровољаца чувају драгоцену документа па их моле да фотокопије истих доставе Подружници у Експозитури Југобанке у Будви, јер нема својих простирија. Ради се о следећим документима: 1) добровољачко ујвјерење издато од Добровољачке сеџије Министарства војске и Морнарице Краљевине Југославије, издата на основу Закона о добровољцима донијетог 1928. године (то су коначна добровољачка ујвјерена), 2) ујвјерење у којој је општина или округу добио добровољачку земљу, чештицу, површину и број; 3) Одлука Аграрног суда о експропријацији добровољачке земље 1945-1947. године, 4) државне обвезнице као замјена за добровољачку земљу, 5) објава из које се виде војне јединице у којима је добровољац служио, 6) добијена одликовања и 7) остала документа о добровољцима.

На потомцима славом ојенчаних предака, храбрих добровољаца у ослободилачким ратовима 1912-1918. године, остало је света морална и историјска дужност чувања од заборава њихових имена, учињених јунацијских дјела за ослобођење и уједињење Југославије и пријатеља која су им дата за њихове заслуге – стоји у писму које је Подру-

жница упутила потомцима добровољаца у нашој општини, подсећајући их на награде којим је Краљевина Југославије наградила добровољце и судбину коју су доживјели добровољци и њихова права у Југославији послије другог свјетског рата.

Послије Првог свјетског рата Краљевина Југославије је добровољце наградила са пет хектара земље или 50.000 динара у државним обвезницама (борце) или са три хектара земље или 30.000 динара (неборце). Земља им је додјелена у Војводини, Славонији, Косову и Метохији и Македонији, а исплати државних обвезница је требала да почне 1938. године са 4 одсто годишње камате у наредних 30 година. Због избијања Другог свјетског рата измирен је само дио обавеза према ратним добровољцима у додјели земље, а обвезнице се нијесу ни почивале исплаћивати. С правом се очекivalo да ће то извршити нова држава послиje рата, али је, уместо тога, 1947. године забрањен рад Савеза ратних добровољаца 1912-1918. године, а њихова зграда у Београду, Добровољачки дом, конфискована у ко-рист државе и претворена у стамбени објекат. Том приликом уништена је цјелокупна добровољачка документација, архива, финансијска документа, историјска грађа, картотека са подацима 43.000 добровољаца, као и „Спомен књига“ у којој су били уписаны погинули и умрли ратни добровољци. Након забране рада и уништења документације добровољци 1912-1918. нијесу могли остварити своја права. Тек послије скоро пола вијека, најављено је рјешавање веријешених добровољачких питања, јер је Уставни суд Србије 1991. године донио рјешење о покретању поступка за оцјену уставности Закона о ликвидацији аграрне реформе вршено до 6. априла 1941. године на имањима Војводине.

На потомцима славом ојенчаних предака, храбрих добровољаца у ослободилачким ратовима 1912-1918. године, остало је света морална и историјска дужност чувања од заборава њихових имена, учињених јунацијских дјела за ослобођење и уједињење Југославије и пријатеља која су им дата за њихове заслуге – стоји у писму које је Подру-

жница са 300 сестара

ПОМОЋ НЕВЕСИЊУ

У Колу српских сестара у Будви не знају за предах. Так што су се вратиле из Херцеговине, ове необичне жене су радије дах и нод припремиле нову пошиљку. Почетком маја из Будве је кренуо камion (уступила га је ХТП

„Будванскa ривијера“) са три и по тоне одјеће, постељине, хране и лекова за Невесиње.

– Кад smo недавно понижеле осам тоне помоћи овом дијелу Херцеговине обедале smo да ћemo их ускоро појести и једва smo чекале да то

буде што прије, каже Босиља Грујић из Кола српских сестара Будве. – И било је тако. Постељина и лекови су испоручени требињској болници, а остало је одијето у Невесиње.

С.

ПРИМОРСКЕ НОВИНЕ

СТАРА БУДВА ОПЕТ У ЦЕНТРУ ПАЖЊЕ

ПОНОВО „ЗЕМЉОТРЕС“

П рошлог мјесеца (15. априла) навршило се шеснаест година од катастрофалног земљотреса, који је добрим дијелом био порушио Црногорско приморје. Тада је у цјелости страдала и средњовјековна Будва. Уз помоћ цијеле тадашње југословенске заједнице од Триглава до Ђеђеље Јадрана, Црногорско приморје је зацијелило ране.

И све би требало давно да је дошло на своје место.

– Није ништа на своме мјесту, каже Урош Зеновић.

– Шта није у реду? – пита-мо.

– Замислите, ХТП „Будванскa ривијера“ дд продаје куће у Старој Будви од РО „Стари град“ у динарској противвједности за милион и двеста хиљада марака. Од тога смо два објекта привели намјени, а остале нијесмо увели у посјед. Сада смо покренули активност, да би заједно са Скупштином општине и бившим власницима се укњијили, како би објекте ставили у функцију у сопственој режији или давањем узакуп.

Намјера нам није, да било који објекат од тих 16 трајно отуђимо, рекао нам је Љубо Рајеновић, директор Сектора за развој у ХТП „Будванскa ривијера“ дд.

своје власнике.

Изменаћене су породице Словинић и Бак јер им ХТП „Будванскa ривијера“ дд жели куће да прода, а они су живи и здрави.

– Ми смо 1988. године купили дио објекта у Старој Будви од РО „Стари град“ у динарској противвједности за милион и двеста хиљада марака. Од тога смо два објекта привели намјени, а остале нијесмо увели у посјед. Сада смо покренули активност, да би заједно са Скупштином општине и бившим власницима се укњијили, како би објекте ставили у функцију у сопственој режији или давањем узакуп.

– И све би требало давно да је дошло на своје место.

– Није ништа на своме мјесту,

– Шта није у реду? – пита-мо.

– Замислите, ХТП „Будванскa ривијера“ дд продаје куће у Старој Будви, иако они имају легалне власнике. Највећи кривац за то је бивши директор РО „Стари град“, који је била повјерена обнова Старе Будве, Петко Митровић. Он је у своје вријеме жарко и палио, а сада међу становницима Старе Будве „производи“ поново земљотрес, вели Зеновић.

– Намјера нам није, да било који објекат од тих 16 трајно отуђимо, рекао нам је Љубо Рајеновић, директор Сектора за развој у ХТП „Будванскa ривијера“ дд, Сектора за развој стаји, да се и кућа у посједује. Нјихов власник је страни држављанин, каже Урош Зеновић, представник Старога града.

– Ни вила „Пискара“ од 166,26 квадратна метра и башта од 292 квадратна метра не може бити предмет продаје. Нјихов власник је страни држављанин, каже Урош Зеновић, представник Старога града.

У информацији ХТП „Будванскa ривијера“ дд, Сектора за развој стаји, да се и кућа у посједује. Чедо Шпадијер, закупац. Ти објекти су величине од 35 до 109 квадратних метара.

– У том уговору, лијепо стоји клauzula, да се ови објекти могу продајати тек послије десет година, уколико се њихови власници сложе. До тада је још три године, на-глашава Урош Зеновић.

Урош Зеновић нам показује и други уговор закључен о закупу седам објеката од 70 до 581 квадратног метра, а потписали су га Петко Митровић, закупавац у име РО „Стари град“ и директор ООУР „Будва“, садашњи ХТП „Будванскa ривијера“ дд, Јубо Рајеновић, закупац.

Љубо Рајеновић је садашњи директор Сектора за развој у ХТП „Будванскa ривијера“ дд. Обавијестио је Управни одбор, да могу да продају неке објекте, да би толико превазишли изузетно тешку материјалну ситуацију. Ради се о сед

БИЉЕШКА

ГДЈЕ ТО ЖИВИ, ГОСПОДИН, ГЕНЕРАЛНИ?

ВОДИЛИ смо рачуна да цијене у нашим хотелима не буду само економске, већ и тржишне рачунајући при том и на куповину моћ туристичке клијентеле у Југославији, за коју рачунамо да ће се ове сезоне "испунити" највећи дио по-пуњених капацитета – изјавио је недавно Миодраг Мировић генерални директор "Будванске ривијере".

Да уз наведену изјаву нијесу биле објављене и цијене па да и помислимо како то, ипак, бринемо о домаћем госту који је одано у неприлици да стеже каши. Међутим, када се зна да само за дневни полустанак у двокреветној соби хотел "Б" категорије гост треба да плати 102 динара с разлогом се намеће питање: живи ли тај генерални у земљи која се зове Југославија и да ли уопште зна колика су, рецимо, просjeчна примања запослених и пензионера? Или да ли он уопште зна – а вјерујемо да зна – колико мјесечно примају они који раде у предuzeću на чијем је он челу?

И кога то, заправо, господин генерални убраја у југо туристичку клијентелу?

Очиједно, капацитети "његових" хотела неће моћи пунити најбројнији дио наших грађана са примањима испод и око три стотине динара. Такође се не може рачунати ни на оне са, за наше прилике, добрих зарадама од хиљаду динара. Јер, у овом тренутку мало ће ко од њих моћи и уз највећа одрицања да издијви 2.500–3.000 динара колико треба за седмодневни одмор четворочлане породице у објектима ХТП "Будванска ривијера", у којима је цијена, примијера ради у односу на прошлу годину повећана више него двоструко.

Осјећају зато наши потенцијални гости, али и ми домаћини, изјвесну нелагодност, па што не рећи и горчину. Прије свега сазнајем да нам комплетна мјесечна примања неће моћи да покрију ни три полустанака овога љета у хотелима "Б" категорије на нашој ривијери.

Па ко ће онда, када на странце у већем броју не можемо још да рачунамо, попунити прескупе хотеле?

Најјероватније новокомпоновани богаташи који ће се можда грабити и за недалеко чувену вилу 118 на Светом Стевану у којој ће само једнодневни боравак стајати 1.500 динара (можда и више). Али ти, новокомпоновани, нису баш бројна туристичка клијентела која може да попуни свих 8.500 хотелских кревета колико их има на подручју од Јаза до Буљарице. Они су свакако, велика – мањина.

Ленка Рстич

НА ПРАГУ СЕЗОНЕ

СЕЗОНЦИ, ГДЈЕ СТЕ?

КАКО обезбиједити квалиитетну сезонску радну снагу за овогодишњу туристичку сезону – било је основно питање на састанку најодговорнијих представника Завода за запошљавање Црне Горе са руководиоцима канцеларија и бироа рада из Будве, Никшића, Пљеваља и представницима туристичке привреде са подручја општине Будва, омладинских задруга и Републичке инспекције рада, који је средином априла одржан у Будви.

Из опширне расправе, дало се закључити да многе ствари из ове области нијесу усаглашene са важећим законским нормама. Отуда проблеми и нездовољство како код послодавца, тако и код сезонских радника.

Како је нагласио Владо Вујoviћ, помоћник директора Завода за запошљавање Црне Горе, у нашој републици тренутно је 57 хиљада незапослених, али ће се тешко наћи неколико хиљада сезонаца потребних ове туристичке сезоне за рад на Црногорском приморју. Због тога ће, сви су изгледи и ове године знатан број њих бити ангажован из Србије. На досадашње позиве "Победе" за рад у овогодишњој сезони на Црногорском приморју, јавио се много мањи број радника него што је то потребно, као што је Вујoviћ.

Само за општину Будва биће потребно више од хиљаду сезонских радника, рекао је Небојша Вујачић, руководилац канцеларије за запошљавање у Будви износићи податак да их је толико било евидентирано и прошлије године. Међутим, рекао је Вујачић, број ангажованих сезонских радника путем омладинских и студенских задруга из Црне Горе и Србије, био је далеко већи.

Божана Мрдовић, руководилац Бироа рада у Никшићу је саопштио да се на недавни оглас у овој општини, јавило неочекивано мало

незапослених а један број који се јавио, квалификационом спремом није одговарао потребама хотелијера.

Говорећи о овој проблематици, директор Завода за запошљавање Драган Булатовић је рекао да треба ускладити интересе послодавца и интересе радnika, односно завода који посредује између њих. Огласи за пријем сезонца морали би да садрже, каже Булатовић, услове ангажовања тих радника, као што су: смјештај, исхрана, плата и слично. Он је предложио да предuzeća посредством завода за запошљавање сачине уговор са радном односу који би обавезивао и предuzeća и раднике. Ако радnik не изврши обавезу предвиђenu уговором, послodavač mu не мора исплатити плату, а у заводу би био скинут са евидencije.

Републички тржишни инспектор Јелко Џапчевић је нагласио да ће ове године на Црногорском приморју у области сезонског запошљавања бити далеко више реда него што је то било ранијих година, а за то ће бити задужена управа инспекција рада. Новим одредбама закона, казне за неправилности у овој области су знатно поштрене, а инспектори имају чак овлашћења да затворе објект у коме пронађу незаконито запослена лица.

Након опширне расправе договорено је да туристичка привреда достави Републичком заводу за запошљавање потребе за сезонском радном снагом закључно са мјесецом априлом, како би биле на вријеме објављене у дневној штампи. Потребно је јасно прецизирati услове ангажовања сезонске радне снаге, почев од смјештаја, исхране до плате, како би нездовољства било што мање, и онемogућeno напуштање радних мјеста у току туристичке сезоне.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

МИШОВЕ РАНЕ

• У хладовини јула 1992. настрам шесте флоте

ПРИЧЕ С ДРУГОГ КОЛОСЈЕКА

пише: Саво Греговић

На прву је треће љето, од онога када сам упознао Мишу, у предратно доба руководиоца Станице Јавне безбједности у Сарајеву, потом борца који је од почетка скуба био на најтежим задацима. Нијесу се оствариле његове прогнозе: Алијина авлија је истина осталла мала, а његови апетити преголеми. Стизала му је оружје са свих страна, Босна догођијева у пламену, а мирљубиви свијет као да из петних жила настоји да он и даље буки, да додирне и само небо. О Миланку Јовановићу више нијесам чуо ништа. Да ли је жив тај скромни момак који је тако усправно ходao пробијених кољена, сагињући само главу од погледа раздозналаца, не жељећи ником, ама баш никоме да о рату прича, као да је то његова строго приватна ствар? Или је попут многих који су бранили и бране своја огњишта изгорио у неком од муџахединских јуриша? Сигуран сам, међутим, само у једном: ако је жив и икада опет дође на море, Миша ће на купање прије сунца, или кад уличне свјетиљке буду обасјавале воду. Да му нико не види ране, и да никоме не би морао да прича о босанском паклу.

2)

Сасвим је налик на оног свакодневника Леса Ивановића који поред нас нечујно мине, с бодљима окренутим према себи самом, да буду сопствену душу, али и после супротан. Најчешће истина меље себе у самоћама ноћним, али зна и да искочи, буде буна, па нехотице и увриједи. Сви који га боље знају сигури су да то није зла највера његова, јер зла у њему нема, да се то на тренутак споје лични и општи гљев и избију на једно мјесто. Зато му брзо и праштају.

А он, колико год био необавезан, забораван, пуст, свој, немаран, нађе се тамо где је – густо. Увијек. Да ли је непогрјешиви инстинкт, тај који га покреће, или је нешто друго, тешко је рећи, тек нађе се где је тврдо и камо ријетко налазимо оне који су у својим причама много постојанији, брижнији, приљежнији, родљубивији и племенитији.

Живахан, како то и приличи младости, несташан у игри да су понекад на њега и упирали прстом, за своје друштво друг "до корица", а за оне старије враголан којег треба смртити, постао је 15. априла 1979. године јунак дана. Потврђујући мудру изреку да се на муци познају јунаци, обезбиједио је сасвим другачији третман у свом граду. Славко Кљајић, кандидован је за најплеменији подвиг године на јунајтопарнијој традиционалној акцији "Вечерњих новости".

Ови редови нашли су се у мојој књижини већ пожујели корица "Сили у инат", склопљеној десетак година након разорног земљотреса, када је Славко, познатији под надимком Руњо, пет пута тог јутра,

када се мијењала географија на југу Црне Горе, улијетао у стари будвански град по оне који нијесу могли сами да изађу кроз рушевине на једна од градских врата. Изнио је на рукама старице и дјецу док је око њега димило, из утробе земље још грмјело, а сваки улазак у разорени град представљао животну опасност.

Ратни је јесен 1991. На путу за Мокошицу, док су са Лапада падале гранате по Дубцу, застасао сам с колегама на Бргату, узвишио на путу према Требињу, где је било доста бораца из овог краја. Иако је био под пуњом ратном спремом, одмах сам га препознао, пришао, питао се с њим. Дуго се некако прије тога нијесмо видјели. Неколико шкртих ријечи и све ми је било јасно: он је ту морао да стигне, јер било је густо. Бранила се његова Црна Гора мало подаље испред њених граница и то је био и јасан мотив и једини поизив. Свако је пошао на своју страну и својим послом. Док сам се заobilaznim путем спуштао према Дубровачкој ријеци мислио сам на њега. Углави си ми оздрављавали Лесови стихови „Какво ли тражише благо у теби, најмилаја/ с војскама силинм и флотама ратних лађа/ када је слобода била једино што кама твоја рађа/ а јунаштво једина твоја индустрија“ које, вјерујем Руњо није знао. Али знао је добро како и зашто тако пјевају пјесници рођени на камену његовом.

– Па земљотрес је то, рат који нам је „објавила“ природа, без икакве најаве, навиравајући су ријечи које ми је казивао тог априла прије шестнаест година, покушавајући да свом подвигу да што општију димензију. – А људи се, зnamо, то, у рату боре против непријатеља. Мисlim да је то нормално. Са злом је ратовати дужност.

Дуго је Руњо остао на фронту. С дубровачког прешао на херцеговачко ратиште, тамо где су најчешћа музика били снајперски хици, рафали из аутомата, фијук граната и јека „кашикара“. Зашто се ратовало објасниће неки историчари који ће касније доћи, али како је било, Руњо може да прича. Али, што би он о томе кад је око нас тушта и тма оних запаљењених који све знају, а својом подвигом да што општију димензију.

– А људи се, зnamo, то, у рату боре против непријатеља. Мисlim да је то нормално. Са злом је ратовати дужност.

Усташки стожерник из Дубровника, који је по окончању другог свјетског рата проглашен злочинцем, Иво Ројница, недавно је од стране Свете Столице одликован редом Светог Гргура Великог.

Уз ову вијест, објавио сам марта 1991. године сјећања тиватског публицисте Васка Констића на овог Имоћанина који је својатао Боку и који је „невјесту Јадрана“ посјетио пред почетак рата заједно са усташким идеологом Милом Будаком радићи на томе да се она припоји НДХ.

Високи орден Ватикана –

ратном злочинцу? Звучало је то неobično само za one koji su националну и општу историју овлаш савладали црно-бијелих књига.

Четврто је прољеће од тог кратког записа. Иво Ројница је недавно одликован највећим домовинским одликом од стране самог предсједника Туђмана, потом произведен у амбасадора „најмлађе демократије“ негде у Јужној Америци. У Загреб је овог пролећа, нешто прије него што ће подијавати хорде Туђманове пјачти у немоћне старице и дјецу по западној Славонији, оскрнавити споменик у Јасеновцу и заузети га, стигао негде из бијела свијета Динко Шакић. Имоћанин, непознат нарочито млађима, али и онима старијима с црно-бијелим књигама на полицима и у глави. Управник логора Јасеновац у вријеме када су на хиљаде Срба, Рома и Јевреја у њему дневно умирали. Могао је, похвали се он домаћем тиску и раније да дође, али није хтио да се прича лоше о предсједнику Хрватске, коме се, ето, зло, злочинац ратништва Zagrebom. Рече овај повратник, који је на летом континенту провео деценије као гостиничар, да спава као беба јер му је јасно што је радио у Јасеновачкој фабрици смрти, и да му је хлоје што тада није убијено много више, па не би сада имао ко лажи да пише. Исприча Динко све тако мирно и прибрано, записаше то моје загребачке колеге, прочита народ и – никоме ништа. Пренијеше текст из загребачких новина и други, лондонски „Санди телеграф“ све то зачини чуђењем свога коментатора, описујући до у детаље што се све догађао у Јасеновцу, током четири ратне године. Но, званични Лондон се много није узбудио. Напротив: на прославу пете деценије од побједе над фашизмом у главном граду Велике Британије, међу шефовима држава савезница и побједника над нацизмом, нашао се и Фрањо Туђман. За предсједника Савезне Републике Југославије тамо није било мјesta.

Када се ове и многе друге чињенице сложе, запишу, објаве, најчешћи је коментар – историја се понавља. Мислим да се она не понав

НАШИ СУГРАЂАНИ

КРОЈАЧ РАТКО

МАЛО је грађана у нашем граду који не знају где се налази кројачка радња Ратка Анастасова који већ тридесет година живи и ради у Будви. Раде, како га углавном зову његове муштерије, једини је (на жалост) власник мушкиог кројачког салона већ годинама. Увијек весео, љубазан, предсдертљив и спреман на шалу.

НАШ КРОЈАЧ Раде.

— „Моја љубав за овим послом, прича нам мајstor Раде, потиче још од давних дјечачких дана, а може се рећи да сам рођен са машином за шивење. Наиме, мој дједа се бавио овим занатом, шијући сељачка одијела. Био сам знатижељан, рано сам откривао тајне овог посла, а од седамнаесте године почине моје стално друговање са шивањем машином и маказама. То је посао којим се бавим и дан данас и од кога живим ја и моја породица.“

Као и многи други занати и кројачки има своје посебне дражки и поред тога што велике зараде нема, прича Раде. Лијепо се дружити с разним људима, интелектуалцима, радницима, добрим људима и оним другима. Ја се трудим да сви буду задовољни.

— Да ли је одијело лако сашити, питамо

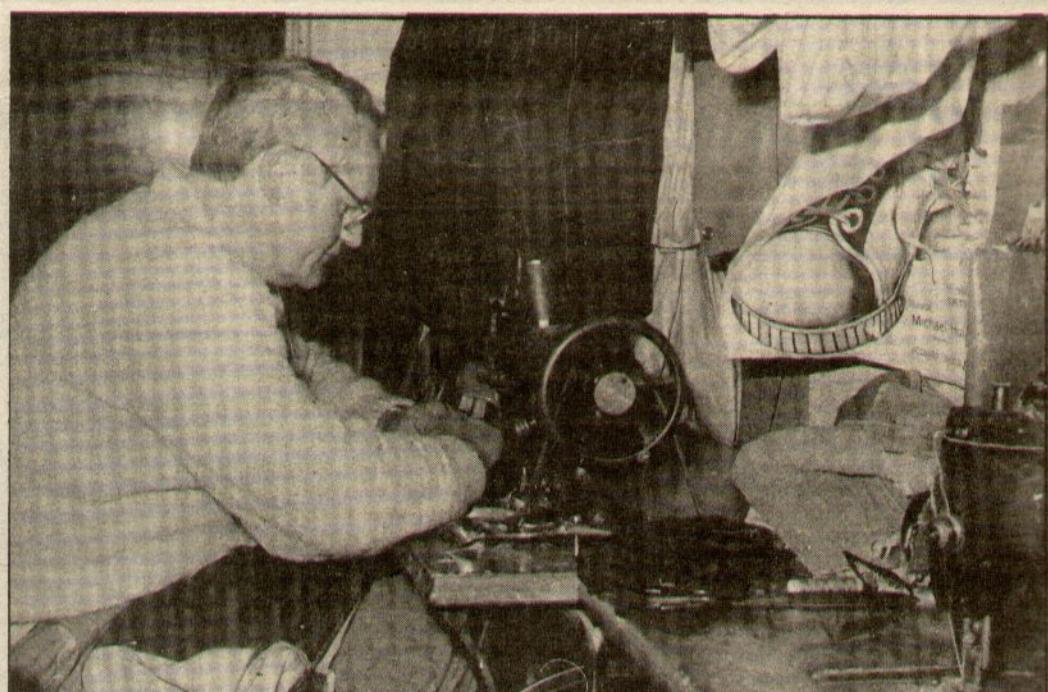
кројача Ратка?

— Није лако. Чак је тешко. Сада шијем четири одијела за једног муштерију од 150 килограма из Херцег Новог. Како таквом човјеку сашити одијело које ће на нешто личити...“ Иначе, у граду се не поклања довољно пажње занатима. Нема занатске школе. Много тога недостаје. Град је све већи, а недостају кројачи, сајџије, обућари, столари, фотографи и много други.

Кројач Раде већ годинама помаже спорте клубове у граду. Тако пуних двадесет година фудбалском клубу Могрен бесплатно крпи дресове, а исти случај је са кошаркашима и одбојкашима. Ради то, како каже, из љубави према спорту, а чиниће то и убудуће.

Смета му што интересовања за кројачким занатом нема и ако се од њега може солидно живјети. Наравно, не може се обогатити, али лијепо живјети може. Шта је још потребно, пита се Раде. Млади се испак за шивење не занимaju. Сви хоће бољи бизнис, а то је штета за наш град. Требају нам, бре, кројачи. Јер, за коју годину мене чека пензија. Шта онда, пита ли се неко, сјетом говори мајstor Раде.

Ранко ПАВИЋЕВИЋ

ИЗ СУДА ЗА ПРЕКРШАЈЕ

КАЖЊЕНО 1038 ЛИЦА

ТОКОМ прошле године, Општинском суду за прекршаје, поднijето је 3511 захтјева за покретање прекрајног поступка, а решено је 1884. предмета док је 1900 пренесено у ову годину.

Основни разлог за нерешавање ових предмета по ријечима председника Суда Драгана Радиновића јесте то што од 23. марта прошле године, судску функцију обавља само један судија (председник суда) што није доволно и што је највише утицало на број решених предмета. Но и поред тога, ако сезна да је Суд и у таквим условима решио 1884 предмета, може се рећи да се радило ажурно. Судија Радиновић, каже да у Суду не располажу

неопходном опремом за рад и поред солидних просторних услова. Тако напримjer, од три писаће машине, ради само једна, а резервних дјелова за оправку нема.

У току прошле године, кажњено је 1038 лица, од којих су 52 малолетници, један страни држављанин и 26 правних лица. Затворском казном осуђено је 6 лица у трајању од 15 до 30 дана затвора, док је новчано кажњено 1027 лица. Изречен је седам заштитних мјера, од којих се шест односе на забрану управљања моторним возилом и једна на одузимање дозволе за ношење и употребу ватреног оружја.

Из области јавног реда и мира размотрено је 109 предмета. Кажњено је 12 лица због туче међу којима су пет били малолетници. Из области саобраћаја, током прошле године, кажњено је 889 лица. Највише казни је изречено због техничке неисправности возила (218) а 209 због управљања нерегистрованим возилом. Кажњено је 46 малолетника због вожње без возачке дозволе.

Због повреде прописа о цјенама, кажњено је 7 лица, а из области удрženog рада 23 правна и 94 физичка лица. Због повреде прописа о конкурсу и заснивању и престанку радног односа, казне су изречене за 13 правних и 60 физичких лица, а за друге повреде прописа из радног односа, кажњено је 30 физичких и девет правних лица.

Р.П.

МЕТРОПОЛА И НАРКОМАНИЈА

СВЕ ВИШЕ ДРОГЕ

АКО због нечега треба позвати 92 онда је то свакако онај момент кад посумњавате да се ваше дете дрогира: не због тога да би било кажњено према „заслузи“, већ да му помогнете и спречите катастрофалне последице.

Адолесценти воле да скривају неке интимне ситнице од родитеља, а багами и не мали је њихов гнев када примете да им претратује по стварима.

Али без обзира на то што је неопходно родитељско поштовање дететове личности, проверити каткад је ли у јакваци замста јаквака, у кутији шибица шибица или пак каква се то „необична“ цигарета налази у кутији са цигаретама.

Подаци из СУП-а Будва ни мало не успокојавају: наш град је тренутно трећи у Црној Гори по томе колико је дроге у оптицају међу људима.

Не може се тачно прецизирати генерацијска група која користи неку од дрога, али је очигледно да је постала популарна највише међу средњошколцима.

Највише се користе марихуана, хероин и донекле кокаин. Треба знати да хероин изазива телесну зависност и изузетно је опасна дрога, јер превелика ко-

личина изазива смрт. Познат је случај од прошлог лета када је један седамнаестогодишњак умро од ове дроге која је била 90% чиста. Хероин се иначе меша да би се добила већа количина и на тај начин више зарадило, јер грам кошта 100 ДМ! Кокаин изазива психичку зависност и обзиром на његову превисоку цену рече се користи.

Не зна се тачно одакле дрога стиче у наш град. Предпоставке су да преко Албаније и Косова долази у Црну Гору. Из података СУП-а сазнали смо да је Никишић најпроблематичнији, потом Подгорица, онда Будва.

У задње три године пронађено је и одузето преко 200 грама хероина, поднесено 11 кривичних пријава за препродају и невлашћену трговину приведено и саслушано више лица.

Имали смо три смрти наркомана у протекле две године, које смо успели да разрешимо и кривце, препродајце дроге ухапсimo. У летњим месецима, доласком туриста, стиче у Будви и велики број наркомана и нарко-дилера. Обзиром да је овисник примoran да истовремено и препродаје, да би се финансирао и обскрбљавао, то је Будва у току туристичке сезоне погодно тло за трговину дрогом. На зидинама старога града и по плажи прети вам опасност од убода на шприце с игром којег су ти „заборавили“ немарни

М. Поповић

BCC

BUDVA

ПРЕДУЗЕЋЕ ЗА ИЗДАВАЧКУ И ГРАФИЧКУ ДЈЕЛАТНОСТ

crnagoracoop
DANILOVGRAD**ЕКСКЛУЗУЛО**

ОБАВЈЕŠТАВАМО CIJENJENE POTROŠAČE
DA VRŠIMO EKSKLUSIVNU PRODAJU
NA VELIKO I MAЛО SVIH PROIZVODA
"CRNA GORACOOP" DANILOVGRAD
PO PROIZVODAČKIM CIJENAMA.

PRODAJA U PRODAVNICI BCC U CDS-u PODKOŠLJUN TEL. 52-554

SCISHOP
COMMERCE**BUDVA INTERNATIONAL**

SALON NAMJEŠTAJA BUDVA

85310 BUDVA, Jadranski sajam b.b.
Tel.: 086/52-732; Tel/Fax: 086/52-819

Veliki izbor namještaja i roba za opremu domaćinstava i poslovnog prostora

- maloprodaja
- veliko prodaja
- inžinjering
- usluge
- prevoz robe trećim licima

СРБИЈАНКА ВАЉЕВО

СРБИ су народ веран шрадији

СРБИЈА је земља блајородна

СРБИЈАНКА је кућа домаћинска

СРБИЈАНКА - ВАЉЕВО, д.д. за прераду и промет воћа и поврћа и њихових прерада - природни сокови, воћни сирупи, мармеладе и џемови, алкохолна пића; суво, смирзнуто и расхлађено воће, воћни концентрати, шумски плодови, лековито биље, чајеви, шампињони, кечапи и зачини.

СРБИЈАНКА - шрасијруки
шампиона квалишћа

СРБИЈАНКА - ВАЉЕВО,
014/27-212, 24-212, Факс: 28-016

ДИСТРИБУТИВНИ ЦЕНТАР
ПОДГОРИЦА
081/32-516, 33-458, 13-154

ИЗ СТРУЧНОГ УГЛА

ИСХРАНА И ЗДРАВЉЕ

Е НОРМАН пораст информација о најбољем начину исхране, о чудесним дијетама које на брзину обарају тежину или је по жељи повећавају, често доводе људе у стање резигнације не знајући што је истина а што пропаганда, па пошто се не могу "уклопити" у све те заврзламе савремених бјелосјајских хохштаплера примјењују нека своја симплицирана искуства о исхрани.

Велики напредак егзактних наука, напредак медицине данас са дosta сигурности може да нас упути колико храна може заиста да буде и лијек и отров и да у циљу продужења људског вијека и здравог живота пепоручи најбоље.

Пратећи многобројне студије о здравственом стању Американаца, Национални институт за здравље Сједињених Америчких Држава издао је најновије препоруке о начину исхране становништва који у слободном преводу гласи:

"**Једите разноврсну храну, одржавајте пожељну тјелесну тежину, у свакодневној исхрани користите поврће и воће, узимајте вишег хране која садржи целулозна влакна-нельштешне житарице и махунарке, смањите или искључите из исхране бијели пшеницер, бијелу масти, бијело брашно и смањите со. Што вишег животињских бјеланчевина замените рибом, смањите количину димљене усљене хране као и оне конзервисане нитритима.**

Уколико пијете алкохолна пића ограничите количину на 1 до 2 чашице дневно ја-каких пића или 1 чашицу вина".

Препоруке су почеле да се издају још прије 20 година и већ су дале изузетно повољне ефekte. Број оболјелих у америчким градовима од инфаркта и малигних оболења мањи је него на фармама, из простог разлога што градско становништво све вишег поштује норме здраве исхране.

У већини осталог свијета је обрнуто. Данашњи пројечан живот Американаца је 79 година а Американке и још нешто дужи, док најновија сазнања говоре о могућности продужетка људског вијека и до 120 година.

Трајање живота у старом и средњем вијеку било је просјечно од 30 до 35 година, крајем прошлог вијека 45, 1920 године оно је било 55, док је данас у већини европских земаља близу америчког пројекта. Код нас је знатно нижи.

Нема никакве сумње да постоје комплексне везе између начина исхране и здравља становништва.

Сасвим је јасно да здравом исхрани треба почети од рођења али и још прије: од исхране труднице умногоме ће зависити и здравље бебе. Малокрвне мајке рађају малокрвну дјецу, оне које пушне могу дојити ако у храни уносе пестициде тешке метale и друге отрове све се то преноси и на плод и може имати опасне последице и за мајку и за дјетета.

Према најсавременијим сазнањима дефинитивно смо убијени да наука неће наћи замјenu за мајчину млијеко и мајчину љубав.

Природна исхрана и физиолошки и биолошки је адекватна. Оне обезбеђују правилан развој. Природна исхрана је исконски акт, старија људске врсте.

FACTS FOR LIFE

UNICEF, UNESCO и Светска Здравствена организација покренули су акцију у свим врстама медија у циљу стављања информација о здрављу на располагање свима, нарочито родитељима генерације која долази. Овај напис допринос је тој акцији

дојење је и психолошки незамјењив однос мајке и дјетeta, које помаже социјалном сазијевању дјетeta и стицању основног ослонца.

Писана историја наше медицине која почине Хиландаром, Студеницом, Котором, дојењу увијек придаје изузетну важност. Студенички типик и Хиландарски медицински кодекс писани прије 800 година били су на нивоу европске научне мисли тога времена и децидно истицали хигијенске норме дојења и оптималне препоруке о начину исхране које и данас имају вриједност.

У том периоду блеска наше средњевјековне државе и културе у манастиру Кареји на Светој Гори (у склопу Хиландара), настала је једна од најљепших фресака на којој Мајка Богородица обнажених груди доји малога Христа. Истакнута је сликана и у Пећкој патријаршији, па је сасвим размљиво што је истакнута на плакату Уницефа који се дистрибуира у свим земљама свијета и популарисе дојење као најздравији начин исхране бебе.

Млада мајка и они који ради са њом требало би да знају да беба мора да доји пола сата након порода и да прва 24 сата беба и мајка имају близак контакт и да се о жељи њеној дјете што чешће ставља на прса. Нажалост у нашој средини већ на изласку из породилишта скоро 60% беба долазе са флашицом, а преко 3 мјесеца доји само 30% мајки.

Разумљиво је онда зашто је тако енорман пораст алергије, екзема и астматичних бронхита код дјете. Мада се одувијек знало да је мајчинско млијеко и храна и лијек, тек најновије научне информације и савремене технике испитивања млијека

дају праву слику о изванредном спектру биолошки активних супстанција и живих ћелија хуманог млијека, који чине његово моћно антингективно и антиалеријско дјеловање код новорођеног дјетeta чије су одбрамбene функције још незреле и врло вулнерабилне.

Многобројне студије показују да мајчино млијеко садржи, заиста неопходне и најбоље корелиране и хранљиве и заштитне материје и да алтернативе природној исхрани практично нема.

Дјете на мајчином млијеку много боље користи гвожђе јер садржи лактоферин који омогућује да се преко 80% унесеног гвожђа искористи.

Истовремено дјелује бактериостатски јер одузима микроорганизмима елеменат неопходан за њихов развој. Својом фукозом лактоферин веžuje бацил шигеле штитећи бебу ове некада смртоносне инфекције.

Истовремено bifidus фактор из млијека инхибира развој патолошке флоре црнјева па су дјете на природној исхранi ријетко болесни.

Други садржаји мајчинског млијека дјелују антистафилококно па чак и антивирусно. Количина одбрамбених антитијела у мајчином млијеку такође је значајна и мада се она не увијају у крв дјетeta дјелују на нивоу црнјевног тракта и штите дјете од многих болести па и дисајних органа. Комплемент као заштитна материја заступљен је у мајчином млијеку са свих 9 компоненти. То млијеко садржи и ћелије имуног система макрофаге и лимфоците које имају одбрамбену улогу као бијеле крвне ћелије. Сви горе набројани фактори не могу се наћи нити у крвљем млијеку, нити у индустриски припремљеним

препаратима за исхрану дјече.

Индустријски спремљене намирнице не само да никада нису права замјена него су "обогаћене" пестицидима адитивима, антибиотицима, хормонима, јонизујућим зрачењима, тешким металима, разградним продуктима вještackih ћубрива и низом других неприродних и штетних материја.

Уз то свака вještacka исхранa и kada je naјprijetnija i kada je nađena u svakoj rivi, sadrži sredstva za spriječiti takva destrukcija. To bi bio normalan odnos prema nečemu što je duboko suprotno politici razvoja Rivijske, svim normama sadržanim u vježbenim urbaneističkim planovima svih nivoa opština i vježbi, u suprotnosti sa aktuelnom zakonskom regulativom, sa etikom i начином живота, sa njegovom perspektivom...

(П)ОГЛЕДИ СОЦИОЛОГА

ЗНАКОВИ ПОСТОЈАЊА БУДВЕ (II)

ПАТОЛОШКИ садржај деструктивног понашања, који смо у будванским приликама пратили као непрекидно и корjenito рушење елементарних вриједности природе, града и живота у њима - није доволно објаснити само потребом људи за што бржим стицањем богатства.

Наш је став да се на будванској ривијери могла и морала спriječiti takva destrukcija. To bi bio normalan odnos prema nečemu što je duboko suprotno politici razvoja Rivijske, svim normama sadržanim u vježbenim urbaneističkim planovima svih nivoa opština i vježbi, u suprotnosti sa aktuelnom zakonskom regulativom, sa etikom i начином живота, sa njegovom perspektivom...

Другим ријечима, ако застанемо на примјеру "урбанизма", то што се десило и дешава дивља, неадекватна, непотребна града - представља неочекивану појаву.

Свакако, човјек је носилац очекиваног или неочекиваног понашања. Само очекивано понашање је предуслов људске комуникације; оно је резултат људског разумјевања посредованог мноштвом разумљивих знакова. Реакција (понашање) је очекивана пошто је, поред свега, и нормирана (навикама, обичајем, моралом, законом). Очекивано понашање другог човјека је основа наше оријентације у дјелављу. Према том очекivanju и mi se poнашамо, планирамо, стварамо, уопшteживimo.

Одступања од очекиваног могу бити блажа, случајна, али и девијанта до нивоа криминала. Нпр. случајна девијација је када се рукујемо са човјеком који том приликом кихне. Кижњење је неочекивано уз руковање и оно ће, барем за тренутак, утицати на нашу реакцију, изазвати забуњеност и сл.

Девијација која темељио деструише наш град нити је блага, нити случајна. Она је масовна, дуготрајна, неометана и, надасве, она се легализује.

А легализована девијација је узрок највећем социјалном хаосу. Губе се критерији нормалног понашања, јер се одбацију све вриједности по себи и замјењују пробитачним тренутним интересима који постају основни животни оријентири. Понти се не бирају средством да се такви циљеви постигну, понашање постаје непредвидљиво, а свакакој резултат активности могућ.

Ad hoc систем се очигледно не осјећа угрожен таквим понашањем, иначи би лако санкционисао девијацију, макар морално. Напротив, он је прихватио не само допустиви могућности легализације, већ и пуне легитимности. Тиме наш политички и стручни систем добија исти статус неочекиваног, девијантног. Наша општинска функционери и њихова стручна одјељења већ дуги низ година једнако допуштају колико и учествују у социјалном хаосу.

Који су могући разлоги таквом понашању?

Незнје, или погрешно знање људи на функцијама се на међе као први узрок. Тада узрок је занемарљив, пошто незнје у рукама моћника може да изазове посљедице попут ових у нашој Општини. Уосталом, до функционерског мјеста се не долazi стручним квалификованима. Зато су незнје и нестручност код њих стања духа која је лако оправдити. То не значи да таква стања треба да буду у обавезне одлике функционера. Да није тако доказ су наши политичари-бизнисмени, којима нити један посао није непознат и увијек су спремни да се опробају и доказују у новом радном декору.

Да би се избегли проблеми који сlijede из могућег незнја, функционери имају екипе, стручне службе чији би рад требalo да гарантuje ваљане приступе и рješenja. У ствари то је суштина праве бирократске пирамиде коју, нажалост, ми немамо. Наше службе не одликује човјек позива, објективног знања, политички неприпадан, ефикасан и досљедан у раду.

Не само зато, помоћ се тражи од стручњака ван наше Општине. Они, није ми циљ да уопштавам, јасно уочавајући да нема разлике између конкретних деструктивних на терену и локалних моћника који допуштају деструкцију, а сами јако добро повезани и углажени, користе прилику да се "стручне славе" приграбе и много опипљивије користи. Они, и не само они, попут Минервине сове полијеју у сутон "када су у црном све краве црне", дакле, доволно касно да ништа озбиљније не могу изјединити.

Нећemo проблематизовati став да је до ваљаног и оперативног знања о конструкцији и развоју града ван доћи, да је тешко вербално декларацију преточити у експлицитну урбану визију. Али, жеља нам је да тврдимо да је изузетно лако знати непосредну очигледност одступања не само од општијих циљева, већ од мноштва постојећих норми. Сваки друштвени систем, па и микр-систем попут наше Општине, такве појаве изразито интензивно маркира као девијантне, као појаве које не припадају његовој природи, већ случају. Тиме сваки систем истиче своју вриједност, своју рјешеност да се сачува.

Дакле, због чега наш општински систем није према масовној деструкцији властитог простора реаговао као према девијантној појави и санкционисао је!!

Становници Будве много једноставније постављају ово питање и отрешије налазе одговор у истој оној логици којом се одвија живот у граду: наши функционери и стручњаци су корумпирани.

Зашто би иначе остасли "у игри", зашто не би покушали да извође себе из бешчасног тока уништавања свих вриједности властите средине? Због чега се не отргну, престану аплаузији и барем само једном посумњавају у исправност тога што раде? Нихове девијације нијесу ни случајне ни мале: судбина града је буквално у њиховим рукама. Вrijeme је да покажу очекивани знак, барем назнаку нормалног понашања клучног по животу града.

Митски Кадмо и Хармонија своје животе уградили у темеље Будве да би град настао, а то је да престанемо да газимо Будву да би се на њеним винама богатили.

● Мато К. Јелушкић

BCC BUDVA

PРЕДУЗЕЋЕ ЗА ИЗДАВАЧКУ И ГРАФИЧКУ ДЈЕЛАТНОСТ

IZAŠAO JE IZ ŠTAMPE TELEFONSKI IMENIK

BUDVE, SV. STEFANA, PETROVCA I RADANOVIĆA ZA PRAVNA I FIZIČKA LICA

INFORMACIJE NA TELEFONE: 52-551 i 52-552
PRODAJA U PRODAVNICI BCC U

ЦРКВЕ У СТАРОМ ГРАДУ (4)

„MADONA IN PUNTA“ – „БУДВАНСКА ГОСПА“

J ОШ од раних времена хришћанске историје, поштовање Богородице било је једна од битних ознака хришћанске побожности. Њено мајчинство и у првом реду њена „посредничка“ функција између патог, огроховљеног човека и савршеног Небеског Оца, условили су њено бројно илустровање већ у раном хришћанству. На иконама, у сликарским дјелима, склуптури, као и у поезији, хришћанска уметност са вјековима трудила да, на разне начине, изрази сву величину и љепоту Мајке Божије. И у православној и у католичкој цркви култ Богородице се широко његује–акисти, литаније и празници посвећени њој, од давнина скрећу пажњу вјерника говорећи им о њеном животу и њеним дјелима.

У цркви Св. Ивана Креститеља и данас се чува, на посебном олтару, највећа светиња Старог града Будве икона „Мадона ин Пунта“, или тз. „Будванска Госпа“, по натпису на самој икони Велика Панагија („светица над свим светима“). Ношена на процесијама и посебно поштована, од давнина је сматрана чудотворном и заштитницом Старог града. Богородични култ је у Будви био посебно и нарочито изражен тако да се са вјероватноћом може говорити да су у одређеном периоду историје (XIII–XIV вијек) постојала чак три светилишта посвећена овој светој личности. То су цркве Сантита Марии ин Пунта (840. г.), Сантита Марии де Цастело (XII–XIV вијек) Santa Maria dell Angelo (VII вијек) – од 1442. г. посвећена Св. Ивану Креститељу. Уписаној ријечи будванских хроничара Крста Ивановића (1618–1688.) и Пава Микуле (1844–1925.), помиње се „Будванска Госпа“ са посебним освртом на легенде о њеном доласку у Будву и њеном чудотворству. Позната легенда говори да је икона, као поклон бенедиктинаца манастира Богородице Ратачке, усвојена изградњу будванској бенедиктинском манастиру Сантита Марии на Рту. Анахност историјских датума (сматра се да икона представља рид не старији од краја XII вијека) наводи не препоставку да је можда постојала још нека икона посвећена Мајци Божијој. Стари Будвани су вјеровали да је једино она, „Будванска Госпа“, спашавала становништво унутар града од куге, гусарских напада и непријатела на мору, тако да у Другој књизи „Анала“ Крста Ивановића у једнаестом поглављу постоји занимљив напомену: „Нема спомена, а и наши очеви су нам приповиједали да у Будви није никада владала болест куге и поред тога што је више пута харала у Албанији, Котору, Мајнама – мјесту које није удаљено од Будве више од једне и по миле. Догађало се да у будванској луци умиру од ове болести и да се мијешају са Будванима, али болест није никада ушла у град, који је остао слободан и увијек неповредио од ове болести захваљујући милостивом утицају Блажене Дјевице Марије. Она је, поред тога, више пута учинила да њени вјеријници избегну ужасна невремена на мору и тако их је привела спасу са завјетима у домовини“. Без разлике је поштована и код католичких и код православних Будвана о чему свједочи један повјерљиви акт који је из Будве 13. септембра, 1814. год. послат православном епископу Краљевићу, а који се чува у старом историјском Архиву у Котору. П. Шеровић наводи да је то „најбољи доказ колико је ова стајоревна икона била цијењена од народа општина будванске и паштровске без разлике вјере, те је јасно свједочанство о вјерској сношљивости старих Будвани“.

До почетка XIX вијека „Будванска Госпа“ се налазила у цркви Сантита Марии ин Пунта, у ниши изнад главног олтара. Године 1807. приликом опсаде Француза, икона је склоњена у катедралну цркву Св. Ивана. Интересантан је навод др. И. Божића у књизи „Nemirno pomorje HV vijeka“ у коме се говори како је млетачки поморски капетан Ма-

рин Каравело 1405. године, описан ратном срећом, скинуо са олатара Св. Марије икону Богородице и одnio је. Касније, 1415. године, Балша III је захтијевао од Млетачког Сената повраћај ове иконе „да не би пропала побожност толико хиљада хришћана“. Историјски извори нам не отварају када је и на који начин она враћена у Будву. И. Божић у наведеном дијелу, такође, износи претпоставку да је она много поштована икона највјероватније потицала из времена када се у цркви Сантита Марии ин Пунта обављало православно богослужење. Различита су мишљења историчара уметности када је упитану тачан период њеног настанка. Неки стручњаци сматрају да је ријеч о иконопису из XII вијека, док је други по стилским карактеристикама везују за каторску школу и грчке сликаре („пictura graeca“), односно са крај XIII вијека. Проф. др. Мирјана Татић је мишљења да припада византијском сликарству XIV вијека, осланјајући се на стил и грчке записи на Богородичном мафориону испод рамена.

Икона „Будванска Госпа“ је повећих димензија, а иконографски припада типу Богородице Никопоје („она која ствара, доноси побједу“). То је византијски тип фронталне, узвишене Богородице, која редовно сједи и на својим коленима обијема рукама држи Христа Младенца строгог, по физиономији старијег израза. Понекад Богородица рукама само показује на њега. Христос је, такође фронтално окренут, десном руком благословљен, док у лијевој носи свитак. Име Никопоја добила је по томе што је њена икона пратила византијске цареве и њихове војсковође у ратовима. Приликом освајања Цариграда Млечани су оplъткали оригинал и однijели га у цркву Св. Марка у Венецији. За оригинал предање говори да потиче од руке првог хришћanskog сликара–изобразитеља Св. Луке. Када је ријеч о стилу, непознати иконописац се придржавао устављених правила византијске естетике уносећи елементе карактеристичне за локалну школу. Грчке иконографије такође јасно указују да је ријеч о византијском сликарству. Тамнијих тонова колорита, изведена на златној позадини одликује се суптилним графицизмом и прецизношћу цртежа. Општа естетска карактеристика „Будванске Госпе“ је преплитане узвишене мирноће, душевне топлине и класичне љепоте. Седамдесет година овог вијека, приликом чиšћења и конзервације ове иконе откријено је да је осликана и на полеђини. Тако је са наличја пронађен лик Христа Пантократора истих стилских карактеристика. Христос је представљен у поприсју, десном руком благословљен, док у лијевој носи книгу. До одношења на конзервацију икона је била окована богатим сребрно–златним оковом који је крајем XVIII вијека урадио мајstor из Вићенце Марино Фосси. Оков је, дакле, дugo времена прекривао цијелу површину иконе тако да су се од сликаног дијела могли видjetи само главе Богородице и Христа. Два анђела у западњачко–барокном маниру са лијеве и са десне стране придржавају круну изнад Богородичине главе.

На крају наведимо ријечи којима стара светогорска иконописна књига говори о цртама и изгледу Богородице који се преносио кроз вијекове од иконописца до иконописца: „У Пресвете Богородице раст је средњи, а по ријечима неких од три рифа. Лице је пшеничне боје, коса тамно смеђа, очи су кестења и пријатне, обрве издужене, нос осредњи, руке и прсти дугуљasti. Она је била смислен а, природна, неzлобива, одевала се смрно и вољељајно одело, што доказује њен мафорион који лежи у њеном храму.“

● Луција Ђурашковић

TRGOVINA NA VELIKO I MALO

85310 Budva, Dositejeva 63 Tel./Fax 086/52-545

- ŠKOLSKI PRIBOR

- KANCELARIJSKI MATERIJAL

BUDVA

Knjižara "ALFA"
(u zgradbi osn. škole)
Tel. 086/52-545

- BIROELEKTRONIKA

- TELEFONIJA

- IGRAČKE

TIVAT
Knjižara "EUREKA"
N. Đurkovića bb
Tel. 082/62-682

Novak Bubaňa

УЧИТЕЉИ О ТАЛЕНТИМА

МОЦАРТ МЕЂУ СЛИКАРИМА

ложбу у фоајеу школе. Видио сам на десетине хиљада дјечјих радова или овакве нијам још.

– ОН ЦРТОМ ОБЈАШЊАВА СВИЈЕТ! С великом усхићењем и задовољством рекао нам је сада његов разредни старешина и наставник ликовног васпитања, Нико Дулетић.

– Новак је тих, њежан и ненаметљив дјечак, који живи у свом свијету, свијету линије. Гледати свијет кроз црту и осјећати цртом посебна је ликовна способност, јер у природи линија не постоји, она је производ нашег духа. У историји уметности малије број уметника имао ту способност да минималним средствима, тј. цртом изрази у ликовном смислу максимално. Ту су способност имали велики: Леонардо, Рембрант, Ботициeli, Тулуз, Лортек, Матис, Модиљани...

И непобитно, ту способност посједује Новак. Он је првенствено цртач, па тек онда сликар. Задовољство је да неко оваквога дара расте у нашој средини.

Новак Бубања је од 31. маја до 05. јуна 1994. године у Галерији библиотеке Будва одржао своју другу самостал-

ну изложбу.

За ту прилику сликар Велимир Трички је написао: „Новак је мали Моцарт међу сликарима, мали Дадо, мали геније или само геније“.

Под покровitelјством СРОС фондације одржана је изложба у периоду од 26. фебруара до 18. марта 1995. године у Подгорици, где је Новак Бубања излагao свој рад. Породица је добила писмо у коме објашњавају разлог због којег Новаку нису додijeliли награду, – био је ван конкуренције с обзиром да му се рад није „укlopio“ у дјечје радове тога узраста, што још једном показује његову посебност.

Недавно је Новак добио позив да буде домаћин „Змајевих дечијих игара“ које се одржавају у Новом Саду у периоду од 6. до 12. јуна 1995. године и још једном прикаже своја дјела. Изложба ће бити постављена у Малом ликовном салону Културног центра у Новом Саду.

Пожелимо срећу и успјех конkurnaciji Леонарда – Новаку Бубању, како написа Велимир Трички – на слаткогорском сликарском путу.

■ М. Поповић

НОВА КЊИГА МИТРА МИТРОВИЋА

300 – ЧИТАНКА

У ИЗДАЊУ „Универзитетске ријечи“ из Никишића изашла је из штампе „Песничка зоочитанка“, занимљива књига, намирењена прије свега најмлађима, пјесника и редовног сарадника нашег листа, Митра А. Митровића. Тридесет и три пјесме ове збирке носе имена различитих животиња, чије особине разлиčitih dječaka објашњавају пјесници.

Митар Митровић је рођен у селу подличак код Светог Стефана. У Београду је завршио ветерinarski факултет, тамо живи и ради. Поред поезије за дјецу и одрасле, пише афоризме и епиграме. Своје радove објављује у разним листовима и часопи-

сима.

Досад је објавио збирку пјесама „Позив звијездама“, „Будилници“, „Прамен сењања“, „Машта шета око света“, „Шкрапе зуби дан ме куне“, „Скочила деца у песме“, „Плава тајна“ и „Дремају ли вали мора“. Објавио је збирке афоризама: „Глава у чорби“ и „Чорба у глави“.

Преведен је на руски, бјелоруски, бугарски, енглески, њемачки и италијански језик. Заступљен је у буквару и читанкама за други и трећи разред као и антологијама. Члан је Београдског афористичког круга и члан Удружења књижевника Србије.

П. Н.

САОПШТЕЊЕ СРЕДЊЕ ШКОЛЕ "ДАНИЛО КИШ"

Закон о средњем образовању и васпитању и остале акти који регулишу рад у образовању предвиђају и дисциплинску мјеру исключење ученика из школе.

Разматрајући више дисциплинских прекрајаша ученика I–4 разреда С. К., наставнико који вије се на сједници одржаној 25. априла одлучио за мјеру исключења из школе, али с правом полагања разредног испита. Ученику је у овом року напрањен уступак да ванредно положи разред, цијенећи чињеницу да је имао само двије недовољне оцјене, да је претходне године био искључен из ове исте школе због агресивног става према професорима и да би тиме изгубио право на редовно школовање. Поред свега овога ученик је још имао могућност жалбе другостепеном органу, коју су искористили и многи ранији искључени ученици.

Умјесто да регуларним путем потражи заштиту својих права, ученик је 26. априла упадом у наставничку зборницу са репетиционим пистолjem и кантоном бензина покушао да угрози живот наставника, школску имовину и доведе у опасност и остale ученике школе.

Неутодно смо изненађени петицијом грађана који олако изричу пресуду, незнајући чињенице и чак узимајући сеbe за право да мијењају одредбе школског законодавstva. За нас је ово случај без преседана, не толико због изгреда ученика С. К., колико због навистиног и крајње опасног реаговања одраслих социјализованих људи.

Проглашти radnici ne smatraju da bilo komu treba objasnjavati nešto što je zasnovano na utvrđenim normativnim aktima. Iako nas je ovakva reakcija sredine u prirodnjim mjerama iznenadila i ogorčila, ipak smatramo da bi svaki dalje objasnjavanje samo ishlo na štetu ученика. Zato nemo se i ovog puta uzdržati. Ученик С.К. има право и могућност да пребrodi situaciju u kojoj je doveo sebe i

ФЕСТИВАЛ МАЛИХ ПОЗОРИШНИХ ФОРМИ У ЗЕМУНУ

ОД 22. АПРИЛА до 1. МАЈА у Земуну је одржан Фестивал малих позоришних форми, чији је селектор био Душан Ч. Јовановић, драматург Југословенског драмског позоришта.

Међу шеснаест позваних је и Трус и трепет, прошлогодишња продукција Града театра, чији је адаптер и редитељ, Вида Огњеновић. У представи играју: Стела Ђетковић, Светозар Цветковић, Бранислав Зеремски и четири балерине.

Игроказ Трус и трепет је прелеп ријечи, покрета и музике.

- За овај игроказ обрадила сам неколико приповједака које је Стеван Митров Љубишић приписао своме, по мом мишљењу, имагинарном приповједачу Вуку Дојчићићу, вели гospођа Вида Огњеновић, редитељ предста- ве, која је на Фестивалу малих позоришних форми у Земуну добила златну повељу.

Град театар је дакле, с овом представом тријумфовао у Земуну.

- Град театар освојио је у изузетној конкуренцији шест награда. Добио је Граду при, златне повеље редитељ, Вида Огњеновић и костимограф, Јельјана Драговић, а сребрне повеље су добили глумци, Стела Ђетковић и Светозар Цветковић и за сценографију, Герослав За- рић. Град театар је добио но- вчану награду од 2.000 динара, Вида Огњеновић и Јельјана

ГРАН ПРИ
ГРАДУ ТЕАТРУ

С представе „Трус и трепет”

на Драговић по 1.000, а сребрне повеље „вреде“ по 250 динара. Уз то сви награђени су добили и капиталну књигу Театар – писци националног театра, др Петра

Волка, рекла нам је гospођа Бранислава Јелићевић, послие повратка из Земуна.

Предсједник жирија је био познати театролог, Мухарем Перовић.

С. Паповић

У СУСРЕТ ГРАДУ ТЕАТРУ

РАДМИЛА ВОЈВОДИЋ
СПРЕМА 'ЗАНОВИЋА'

НАЈВЕЋИ југословенски фестивал Град театар сваке године уради једну до три производње, по чему се велики фестивали и памте.

- Овог лета Град театар и Југословенско драмско позориште настављају успјешну сарадњу. Заједнички ћемо радити представу „Максим Пријевојић“, Лазе Констićа. Режија је повјерена, Дејану Мијачу, прошлогодишњем добитнику наше награде за драмску умјетност, који је са великим успјехом режирао „Лажног цара Шћепана Малог“. Адаптацију је урадио Слободан

Стојановић. Продукцију Града театра, „Стефан Зановић“, по тексту Владимира Секулића која говори о чуvenom будванском пустолову, режираше Радмила Војводић, која је прошле године режирала „Принцеза Ксенија од Црне Горе“, каже Бранислава Јелићевић, директор Града театра.

Ко је био Стефан Зановић? Списи кажу да су Зановићи били Паштровићи. Стефан је рођен у Будви 1751. године. Био је један од највећих европских пустолова свога времена. Протjeri-

С. Паповић

ШКОЛА ЗА МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ

ПОМОЋ РОДИТЕЉА

ЖЕЉА да се помогне дјеци која похађају Школу за ниже музичко образовање у Будви и свој осталој дјеци која имају афинитета за неки инструмент или пjevanje у хору, подстакла је групу родитеља да се самоорганизују и покрену конкретну акцију. Наш град је тако донедавно добио Друштво за његovanje музичке културе. Програмом је предвиђено стварање материјalnih и других услова за развој музичke културе, спонзорisanje рада Школе за основно музичко образовањe као једине образовне установе те врсте у граду, спорosanje muzičkih mafifestacija i priredbi koje organizuju ili na kojima nastupaju ученици ove школe i slično. За предсједника скupštine изабран је Гојко Јубановић, а за подпредсједника Јадранка Узелац. Управни одбор Друштva броји 11 чланова a у првом сазиву га чине: Лабуд Миховић, Родољуб Мијушковић, Раде Ратковић, Слободанка Вучковић, Јубица Стругар, Ирина Половић, Јеља Нишавић, Бранка Станић, Милован Дракуловић, Лука Баљевић (подпредсједник). Предсједник Управног одбора Татјана Мотренко - Симић поводом оснивања Друштva истиче да су неразумијевање Министарства просвијете и науке, лоша финансијска ситуација

Б. Поповић

ПРОСТОРИЈЕ
ЗА ГРАДСКУ
МУЗИКУ

НАКОН четири године, Градска музика у Будви, која идуће године обиљежава 90 година постојања и рада, поново је добила просторије за рад. Нove просторије се налазе у „Кући умјетности“ (Кући Чекрековића у Старом граду) a тим поводом петог априла, организована је скромна свечаност на којој су поред гостију, присуствовали и некадашњи чланови Градске музике, као и садашњи чланови оркестра и грађани Будве.

Рад у новим просторијама је омогућен захваљујући највише помоћи Скупштине општине Будва, као и драгоценјој помоћи „Монтенегробан-

ке“, „Меркура“, Јавног предузећа „Водовод“, „Енергидате“ из Београда, „Инекс туристу“ из Сутомора и многим појединачнима. Посебан допринос у овој акцији дао је Иницијативни одбор који су чинили Павле Ивановић, Саво Мартиновић, Бранко Брајак, Ђојко Сјетлица и Драган Стефан који су и покренули активности на обезбеђењу простирања.

Говорећи на овој свечаности, Мате Јелушин, предсједник Скупштине Градске музике је рекао да је Градска музика архетип града, наших носталгија, жеља, нашег мира, наших срдачних сусрета:

Задовољство није крио ни капелник Павел Аксамит. „Послије трогодишње паузе, поново смо заједно каже он, и сада захваљујући новим просторијама, поново можемо да радимо и покажемо граду да је Градска музика итекако потребна.

На свечаности се нашао и Никша Фабрис, један од најстаријих чланова Градске музике и не сакривајући задовољство рекао: - „Срећан сам што ће Градска музика поново заживјети захваљујући новим просторијама за рад. Срећан сам каже Фабрис, не само ја и стари Будвани, већ и цијело, надам се грађанство Будве.

Неколико дана касније, управа Градске музике расписала је конкурс за пријем нових чланова. Интересовање је какву веома добро, а то је основа да се оживи и настави плодан рад.

Р.П.

ФЕЉТОН „ПРИМОРСКИХ НОВИНА“

4.

БРАЋА БОЦАРИЋ

ПОСЛИЈЕ прегледа и систематизације сликарског опуса браће Бочарић свакако се морамо осврнути на још неке области у којима су показали изузетан смисао.

Старији Анастас је оставил занимљиве резултате у области скулптуре, примјењене умјетности /илустрација, калиграфија, фотографија и дизајн/. Мало се зна да је овај умјетник творац коначне кутије (омота) за цигарете „Морава“, „Дрина“, омота за папију „Мараскин“, „Задарски пељниковац“ и „Влаховац“.

За вријеме боравка у Цариграду где је био директор у школама за дјецу иселjenika, Анастас Бочарић, је урадио грб за цара Етиопије Менелика II, 1905. године. Грб на коме су царски престо и чувени питоми лавови цара Менелика, примјењен је са великим одушевљењем у престоници Етиопије о чему свједочи сачувано писмо од 17. априла 1905. године у коме пише и сљедеће: „Примајући знамење етиопијског царства, за које сам Вас замолио да направите, ја Ато Маријам Серабион, у својству изваниредног посланика његовог височанства цара царева Менелика II радујем се што могу да изјавим да заслужујете највеће похвале не само што се тиче умјетничке стране знамења већ и избора идеја и срећног решења.“

Бочарић је једну копију грба често држао поред себе тако да је у јесен када су Етиопији напале италијанске трупе узео скicu грба у руке и додао у утлу „1935 - 19...“. Поред тога скicu је допунио лобањама освајачких глава. Пред смрт у малој каменој кући у Перасту, узео је кичицу у руке и додао ријечи „за правду“. Ова скica се сада чува у фонду Умјетничког музеја на Цетињу. Грб Анастаса Бочарића је био у употреби у Етиопији све до 1974. године до свргнућа цара Хајла Селасија.

За вријеме боравка у Цариграду, долазећи у контакт са истакнутим личностима из културног и јавног живота Турске, урадио је једну бисту Ахмед Паше на двору султана Амбида. Иначе једини

сачувани скулпторски рад је попрсје књаза Николе рађено у цетињском периоду и датира из 1899. године. По њему се може закључити да је Анастас имао изванредан осјећај за фину моделацију путем које инсистира на психолошком изразу портретисаног. Присуто је и потенцирање на вјерном приказивању појединачних детаља.

За исту годину везује се још један његов рад који нажалост није реализован а сачувана је фотографија и пожутјели запис у часопису „Бранково коло“ из Сремских Карловаца. Ради се о пројекту споменика црногорском владици – пјеснику Његошу. На узвишеном архитектонском подножју језди на коњу владика у црногорској ношњи. Лијевом руком придржава узде, а у десној му је нешто налих на перо – симбол грациозне духовности овог владаоца – филозофа. Ево шта о овом споменику говори сам Анастас Бочарић: „У другијех народа и све поједиње вароши, не баш велике као Париз и Лондон, већ од неколико хиљада становника подижу и веће споменике својим великанима и себи. А зар нас толико милиона, да ништа не можемо учинити за владику Рада. На прати смо двадесетог вијека, па би требало да и ми са другујем народима појемо напријед.“

Шпиро Бочарић је поред сликарства показивао велико интересовање и смисао за публицистику и народно стваралаштво. Сарађује у часописима „Босанска вила“, „Српска ријеч“ и „Отаџбина“. Веома велику улогу у његовом животу одиграше друговања са Петром Кочићем, а послије Кочићeve смрти биће укључен у подизању споменика великом књижевнику у Змијању. Многобројни умјетници су давали новчане прилоге или организовали приредбе у корист фонда за подизање споменика. За израду споменика конкурисала су два умјетника: Вања Радауши и Антуни Августинчић. Био је по потребно определjeniti се за једнога. Шпиро је био најпознавнији да учини то. Определио се за Августинчића па је у заједници са њим израдио граву Кочићa.

Шпиро Бочарић је био и активни предавач. Одржао је велики број предавања у свим већим мјестима Босанских крајина о чувању и заштити родног блага. Када је 1930. године отворен Етнографски муzej у Бањи Луци за њеног првог директора постављен је Шпиро Бочарић. У то вријеме је издао туристички водич „Брбаска бановина“ добро опремљен са пропратним текстом и одличним препродукцијама. Шпиро Бочарић је изгубио живот у вртлогу насиља и одмазде. Није вјеровао да мора бježati od смрти па се није склонio на вријеме. До краја је остао уз збирке и Музеј где је провео велики период свог живота. Усташе су га убile јула 1941. године у подруму зграде бивше Банске управе на супров начин.

Наставиће се

МОДЕРНА ГАЛЕРИЈА

СЛИКЕ ЛАЗАРА ВОЗАРЕВИЋА

ПОЧЕТКОМ априла у Модерној галерији отворена је изложба слика Лазара Возаревића која истовремено означава и прво овакво представљање у нашој републици. Она још више добија на занимљивости јер су све слике из легата Милице Сарин-Вукмановић који чини фонд Умјетничког музеја Црне Горе са Цетиња.

Шеснаест слика Лазара Возаревића су сајам један дио вриједне умјетничке збирке од 220 слика, графика, скулптура, и дјела примјењене умјетности које су брачни пар Милица и Светозар Вукмановић поклонили Цетињу и националној галерији.

Није на одмет да овом приликом истакнемо да се Лазар Возаревић родио у том граду 1925. године а да је прерана смрт прекинула његово

стваралаштво (1968. године на мјесту професора Академије ликовних умјетности у Београду. Поред чистог сликарства бавио се мозаиком и илustrацијом.

Пред јавност је иступио са групом „Једанаесторица“ у пролеће 1951. да би наредне године организовао и прву самосталну изложбу. Постављајући изложбу Петра Лубарде, изложбу Лазара Возаревића, представљала је најодvажniji поступак. Треба се подсјетити да је у то вријеме било доста умјетника који су се угледали на западноевропско сликарство, што је био случај и са Возаревићем, али је он најјасније показао своју одлучност да се окрене Пикасу и да не узима од њега само поједиње елементе већ можда и цијели систем.

Д. Ивановић

ШКОЛСКИ ЛИСТОВИ

КРАЈЕМ марта појавио се први број школског листа „Једро“ ученика и наставника Основне школе „Стефан Митров Љубишић“ у Будви. Школа је одлучила да, како пише у уводнику, издаје свој лист који ће у себи да садржи стваралаштво ученика и

ИЗ СТАРИХ БАУЛА

ОДНОС ГРАДА БУДВЕ ПРЕМА ВЛАДАРИМА ИЗ ДИНАСТИЈЕ НЕМАЊИЋА

САСВИМ је друго питање да ли су одредбе које сам горе означио као први део Статута дошли до нас без промена. С обзиром на краткоћу времена кад је Душан као цар потврдио Статут па до 1360. г., кад се први пут у Будви јавља Балшић, као и с обзиром на немирна времена која су за Будву наступила од 1360. г. па за следеће 82 године, сасвим је вероватно да је први део Статута дошао у обиму у коме га је Душан потврдио и без икаквих промена. Јер, исто као и немирно доба цара Уроша, нису ни бурна времена српских династија до доласка под Деспотовину била подесна за доношење нових законских прописа о Будви. Из тога времена заиста нема никаквих промена у Статуту.

Као карактеристичну околност треба напоменути да у Статуту није предвиђена процедура за доношење нових законских одредаба, док је то у Котору (и Дубровнику) тачно утврђено. Јер иако се по стилизацији појединачних поглавља, која готово редовно почину речју: Одређујемо (*Ординемо*), може закључити да су донете у Великом већу, ипак никде није истакнуто кад су наредбе ступале на снагу, ни да их је нека виша власт потврђивала.

Као што је речено, однос између Будве и српског цара утврђен је у прва четири поглавља Статута. Има око 30 питања која су у тим поглављима регулисана. Она се односе на личност цареву, а затим на оне цареве чиновнике (кнез, посланик, казнац) који су у име царева вршили службу у Будви повремено или стално. На истом месту утврђено су и све дажбине које је Будва била дужна давати цару и његовим чиновницима. Тешко је претпоставити да у пракси Будва није дотада била обавезна на извесне дажбине према српској држави. Међутим чиновници да су ти односи тачно прецизирани у Душановима доба, говори за то да је Душан хтео у целој држави да заведе поредак основан на законским прописима. То је била стварна потреба, јер је без сумње било злоупотреба и са стране Будвана, колико и са стране владаочевих чиновника и његових властеле.

Међу обавезама Будве према цару на првом месту стоји одредба о владаочевом праву приселице. Иако не постоји архивска грађа или неки други извор о овоме праву, ипак је мање вероватно, да је цар ово своје право прецизирао тада први пут. Градић као што је Будва, није се могао супротставити владаочцу или му ускратали било које његово право. Али је цар исто тако хтео да заштити Будву од самовоље својих чиновника и властеле, који су по службеној дужности, а можда и незванично долазили у Будву. Ово јасно проистиче из чл. 7 Статута, где је реч о властелину, царевом или царичином или неком другом који дође у Будву. По тој одредби градским судијама и Градском већу дозвољава се да уговоре властелина јелом и пинћем; али ако властелин тражи дар, онда судија без одобрења Бећа не смје удовољити властелиновим захтевима. Јасно је из овог да је било случајева да су властелин тражила и оно што нису имала права. Кад се поред тога има у виду колико је у Душанову законику детаљно регулисано питање приселице, онда је очига да је Душан сматрао за потребно да и за једну аутономну комуну рашчисти то питање, јер Душанов законик није важио за приморске градове који су, као што је познато, сматрани као нешто засебно. Можда су

и сами Будвани, поучени рђавим искуством, желели да то питање уреде.

Давање приселице означено је са „tre manzari“. Карактеристично је да се у Душановом законику никде овако тачно не одређује количина приселице. Што се тиче самог израза „manzari“, он је очига превод нашег „оброка“. Да ли под тим треба разумети целокупну опсекру, т.ј. стан и храну, или једино обед или вечеру, није јасно, али је вероватније ово друго. Интересантно је да је поред израза „manzari – obrrok“ у овим крајевима био познат и обичнији други израз „спремити час“. Он се употребљава у статутима Котора и Будве и у Душанову законику. Према Которском статуту (чл. 414), свако грбљанско село било је дужно да ректора Жупе приложи месечне инспекције частија јелом (et ad villam ad quam iverint (sc. iudices vel rectores Zoppae de Gerbli) homines illius teneantur eis nonorem facere de cibo). Которска општина давала је новчану плату другим чиновницима (comitet Sclavorum) који су се бринули о поретку у селима ван Грбља. Изнимна одредба за Грбља доказује да је право приселице затечено 1306 или 1307, кад је краљ Милутин дао Которанима Грбља. Овај исти израз употребљен је и у Будванском статуту (posobno spender et farli honor del mangiar et del bever, погл. 77). Чл. 133 Душанова законика говори о спомицу цареву одређује се „да му се спреми час“. Кад се упореде изрази „facere honorem de cibo“ или „спремити час“ са „manzari – obrrok“, онда је очига прв израз општег значења и неказује ништа одређено, али је старији и опште познат у српској држави, док је други доста прецизан и значи, као што је речено, вероватно з обеда или З вечере; али је он новији и употребљен само у Будванском статуту, и очига је важио једино за Будву.

Главну дажбину Будве претставља акrostик. Ова се дажбина спомиње једино у првом поглављу Статута и то три пута. Први пут је то учињено кад се одређује да градском кнезу припада 5 перпера од акrostika. Други пут се наводи да је Општина дужна дати цареву казнацу 10 перпера, кад се сакупља акrostik. Трећи пут се одређује да је Будва дужна дати цару једном годишње 100 перпера мање 4 динара. Иако се у последњем случају акrostik не спомиње изричito, висина дажбине и њено понављање сваке године упућује на то да се ради о акrostiku који је и у суседном Бару износио 100 перпера.

Нема сумње да је у овом питању најважније питање порекло акrostika, као дажбине. Могло би се претпо-

ставити да је цар Душан први увео акrostik. Ово изгледа најмање вероватно. Сам грчки назив говори за то, да је дажбина стара, очига из византиског времена. Она се у доба цара Душана највише због тога, јер је можда са стране Будвана било пропушта, па је цар Душан, као многим другим питањима у својој држави, дао и овом законском формом. Могло би се помишљати да је ова дажбина идентична са tributum pacis (далматинских градова или са дубровачким могошишем). Али, међу градовима на које је била применењена позната одредба цара Василија из 882. год. којом се регулише tributum pacis не спомињу се Котор, Будва и Бар. Уколико се на Будву односи, нема у другим изворима помена о овој дажбини, сем највећима три места у Будванском статуту. Али поред овога, ипак је Шуфлајева интерпретација овог поглавља дosta вероватна и потстиче свакако на даља истраживања. Шуфлаја, наиме, мисли да у одредбама цара Василија треба тражити кључ за све касније дажбине не само далматинских него и арбанаских градова, који су плаћали суседним владарима за очување својих поседа, без обзира да ли се та дажбина зvala акrostik, ценсус, трибутум, доходак или магарисиум – могошиш.⁸ Ипак, колико год је ово мишљење привлачно, питање постанка ове дажбине за Котор, Будву и Бар остаје отворено. Остале царске дажбине нису многобройне, нису непрекидане. Тако се уопштено каже да градски кнези у средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне Србије са кривцем самовољно присвајају ратни плен, сматрају се лоповом и није му судио градски суд него је било препуштено царском нахочењу да га казни. Карактеристично је свакако да се у том будванском случају не чине одговорним ни општина ни командант војске, него лично лопов (сар. 1). Ово је без сумње изнимка према другим члановима Душанова законика којима се регулишу сличне кривице (чл. 49, 116 итд.). И у даљој процедури ова одредба представља изнимку. Док се у другим областима средњевековне

СПОРТ

ВАТЕРПОЛИСТИ БУДВАНСКЕ РИВИЈЕРЕ ЗАВРШИЛИ ПРВЕНСТВО

ШАМПИОНУ - ТРЕЋЕ МЈЕСТО

ОВОГОДИШЊИ шампионат Југославије у ватерполу „ЈУВАЛ '95“ за Будванску ривијеру је завршен. Преостало је да се одиграју утакмице финала плеј-офа између Партизана и Бечеја. По оценама стручњака очекује се да београдски Партизан освоји и другу круну. Већ бивши шампион Југославије Будванска ривијера није успјела да одбрани титулу првака. Заузела је трећу позицију што је објективно и реално.

Укуп токмичењу Будванска ривијера је играла веома добро, и у финалу заустављена од захукталог Партизана. Ако се остваре сва предвиђања Будвани ће изаћи у Европу и учествовати у Купу купова.

Управа Куба на челу са директором Драганом Лижешвијем у претходним осам мјесецима пуно је радила и урадила на стварању услова за рад и играчког кадра. Највећи хендикеп је био неимање затвореног зимског базена. Ватерполисти су били принуђени да се селе од мјesta до мјesta а пред утакмице полуфинала Купа Југославије са Бечејом били су најуредени из котorskог базена. Тај четврти застој у раду катастрофално се одразио на читаву екипу. Успјели су Будвани да савладају екипу Бечеја у једној дивовском борби где су надмашили своje могућности. Послиje ових утакмица будвanski ватерполисти су били испрелини. Нијесу успјели да се освјеже тако да су у финалу Купа и током првенства доживјели неколико пораза.

Поред физичке неприпремљености било је и „игара“ ван

БОЖИДАР ИВАНОВИЋ, МИНИСТАР ЗА СПОРТ У ВЛАДИ РЦГ

ЦРНА ГОРА ЖЕЛИ МЕДИТЕРАНСКЕ ИГРЕ 2005. ГОДИНЕ

ЈУГОСЛАВИЈА као организатор и Црна Гора као домаћин имали би велике користи од организације медитеранских игара и ми у Црној Гори намјеравамо да се кандидујемо за организацијуих игара које ће се одржати за десет година. До тада ћемо припремити све потребне услове од Игра до Улица, укључујући Подгорицу, Цетиње и Никшић, за токмичење најбољих спортista Медитерана, а одмах ћемо почети с припремама.

СПЕЦИЈАЛИТЕТИ ПРИМОРСКЕ КУХИЊЕ

ЗА ОВО јело Вам је потребно: 500 гр. лигања, 500 гр. сипа, 2 дл маслиног уља, 4 главице црног лука, 1 главица чешњака, 500 гр памидора или 2 кашике (парадајз пире) конзерве-парадајз концентрат, 2 дл бијелог вина, 500 гр риже, 2 кесе ренданог пармезана или 100 гр гратаног сумог сланог домаћег сира, 1 веџа петрусина, соли, вегете, бибера или еви зачини по укусу. Начин спремања:

Очистити сипе или лигање, пажљиво извадити црнило и јаја ако их има и оставити на страну у посебну посуду. Сипе или лигање добро оперите, оциједите. Затим оправте и очишћене лигање-сипе нарезите на коцке или краће резанце. На уљу пропржите ситно нарезанци црни лук, па кад зажути додајте ситно нарезанчишњак и додајте ситно нарезане сипе или лигање. Додајте со, млевени бибер и зачин по вашем укусу. Динстите (шуфтијате) 10 минута, а онда додајте ситно нарезани парадајз (памидор) и наставите ресторати још десетак минута. Након тога додајте вино и динстите на врло тихој ватри. Додајте затим рижу и црнило (гингер од сипе коју сте сачували приликом чишћења сипа-лигња), па наставите са кувањем не-престано мијешајући уз често доливање топле воде или рибље супре-зрна риже морде остати цијела. Кад је рижа мекана и кад се фино повезала скинити са ватре, додајте реидани сир и ситно сјечени петрусин. На столу увијек треба послужити гра-

тани сир. Ако желimo послужити салату уз ово јело, онда би било пожелјно понудити зелену салату или обарену зачињену жученицу. Вино – по жељи расхлађено уз соду воду или чисто је пожелјно, али би требало увијек понудити оно вино које смо доливали у јело. Кост од сипе треба сачувати за кућне љубимце – папиге – и друге птице које држимо у кавезу, они ће уредити своје помоћу сипине kostи. Приступ и начин сервирања је врло битан. У хотелима и ресторанима се то обично формира помоћу форми на ovalne и разне тамбале или керамичке посуде. За госте у љетњим баштама или на излетима врло јебитно ово јело сервирати што оригиналније у здјелама терином или чак у школкама, као што су палустre или лепезе.

Ако имате госте који не воле црни рижото – тада прије него што сте додали црнило (кесе са тингтом од сипе – лигање) оловојте количину фила

ОГЛАС

ВРШИМО продају возила марке ТАМ-75 A, година производње 1981. почетна цена 2.200 динара.

Возило се може видjeti на плоцу одмаралишта ПТТ Србије и Бечићима.

Понуде доставити најкасније до 17. маја 1995. године.

Информације можете добити на телефон 51-040.

ЈП ПТТ Србије
РЈ „Аутопревоз“

терена. Дисциплински органи будванске ватерполисте кажњавали су драстично, док, је рецимо, ватерполисте других клубова за исте прекршаје стизала само опомена. У неколико кључних утакмица дјељиоци правде нијесу били на висини свога задатка а цех је платила „Будванска ривијера“.

Шеф Стручног штаба „Будванска ривијера“ Зоран Гопчевић каже Неколико дана прије почетка првенства дошло је до измене правила игре. Нијесмо успјели да се снајемо тако да је то био један од кључних момената у овогодишњем првенству. Наши највећи хендикеп свакако је био што нијесмо имали затворени зимски базен. Истјерија из котorskog базена на све ватерполисте наравно и на мјене дјелovalo је шокантно. Морали smo прекинути са радом и то се и те како одразило на форму читавог тима. Овим не желим да правдам освојено треће место већ износим стварне чињенице. Морам да нагласим да је било и унутрашњих проблема и недаћа. Неколико ватерполиста нијесу пружили очекivanу игру.

У Клубу предстоји обиман рад на свим нивоима, а сасвим сигурно је да ће доћи и до промјена у играчком кадру. Наime сви они који нијесу задовољили мораће потражити другу средину. Наравно мораће се размишљати и о освежењењима, но о тим стварима разговараће се тек послиje одиграних утакмица финала плеј-офа.

Стево Гленци

ФУДБАЛ

ШАНСА У БАРАЖУ

Фудбалери Могрене су током читавог дијела првенства били у самом врху друге А лиге. Нијесу издржали трку с богатим и моћним клубовима као што је Младост из Лучана и Чукарички из Београда. У неколико мечева на свом терену играли су опуштено чак су и потицјенили супарника, па их је то коштало губљења бодова. Тај губитак успјели су да надокнаде на гостовањима, али то није било довoljno да се задржи целна позиција, или пак освоји друго место. Али до краја првенства преостало је да се одиграју два кола, па ће Могрен вјероватно тражити шансу у баражу.

У неколико мечева Будвани су били драстично оштећени, а поготову против Чукаричког када је судија Митровић практично својим одлукама узео бод Будванима. Послиje тих утакмица Могрен је платио цех да је био каžњен да и једну утакмицу игра ван свога града. Екипу Мачве угостили су на стадион Будућnosti и у том мечу изгубили и те каžњене бод. На следећем гостовању у Новом Саду Будвани су одиграли квалитетно и домаћину екипу Новог Сада, која је изубила статус друголигаша, узео бод. Шеф стручног штаба „Могрене“ Жељко Марковић каже:

Нијесмо успјели да у финалу првенства играмо на нову претходних утакмица. За то има и више разлога: прије свега остао сам без неколико кључних играча – голгетера Аничића и Пударића. Неколико играча се повриједило тако да су играли испод својих правих могућности. Шта се све дешава мимо терена једноставно човјек да не повјерије. Наime екипа Новог Сада која је на зачељу табеле и која је изгубила статус друголигаша како сам незванично сазнао била је стимулисана од друге екипе да нас савлада. У томе нијесу успјели а по завршетку утакмице били смо и физички нападнути.

С. Гленци

UGOSTITELJSKO TURISTIČKO TRGOVINSKO PREDUZEĆE

85310 BUDVA Mainski put 17

- Hotel "Loza" u Budvi, B kat. sa restoranom "Pod lozom" i baštom
- Restoran "JRB" na samoj obali u Budvi
- U Petrovcu hoteli "Kastel Lastva" i "Rivijera"

centrala: 52-667

52-668

recepција: 52-963

komerc.: 52-967

Fax: 51-667

BANEX

proizvodnja, export-import, inženjering, turizam i usluge

SVE VRSTE GRAĐEVINSKIH POSLOVA
STANOVNI STANOVNI ZA TRŽIŠTE
REKONSTRUKCIJE I ADAPTACIJE

85310 BUDVA, Primorski bataljon 10, te./fax 086/52-790, tel. 51-764

РАДИО БУДВА

98,7 И 106,0 МЕГАХЕРЦА

ЦЕНОВНИК

за емитовање ЕПП-а на Радио Будви

за период 15.05. до 15.09. 1995. год.

МАЛИ ОГЛАСИ у терминима 10.15; 15.15; 17.00 сати

- дневно емитовање за грађане ..... 12,00 дин.
- попуст на 10 дана и више – 20%

- дневно емитовање за правни лица ..... 20,00 дин.
- попуст на 10 дана и више – 20%

СПОТОВИ – осам пута у току дана

- израда спота ..... 50,00 дин.
- дневно емитовање спота ..... 35,00 дин.
- попуст на 15 дана – 20%

- попуст на 30 дана – 30%

СПОНЗОРСКЕ ЕМИСИЈЕ

(гостовање у емисијама, емитовање реклами, представљање фирмe, додјела награда слушаоцима)

- емисија до 15 минута ..... 100,00 дин.

- емисија до 30 минута ..... 150,00 дин.

- емисија до 60 минута ..... 250,00 дин.

СПОНЗОРСТВО ЕМИСИЈЕ „ЗАВАДНИ ЧЕТВРТАК“

- додјељивање награде слушаоцима ..... 30,00 дин.

- емитовање спотова током емисије ..... 50,00 дин.

Попусти за више емитовања дневно и за дужи период (15 дана, мјесец, пола године или годину) посебно се утврђују.